

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

21e jaargang

nummer 7

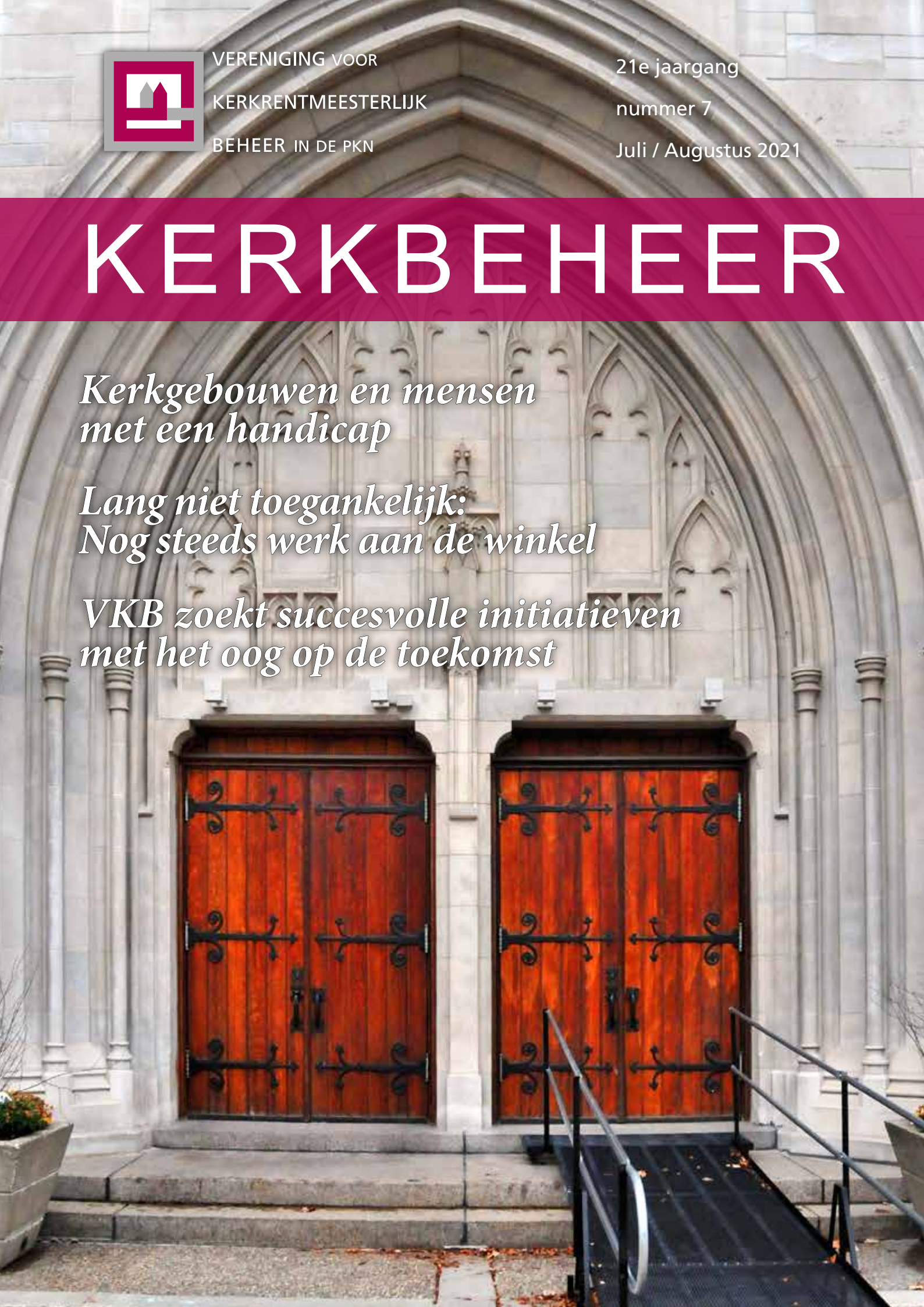
Juli / Augustus 2021

KERKBEHEER

*Kerkgebouwen en mensen
met een handicap*

*Lang niet toegankelijk:
Nog steeds werk aan de winkel*

*VKB zoekt succesvolle initiatieven
met het oog op de toekomst*

GUNSTIGE RENTETARIEVEN VOOR UW LENING?

Bij Stichting Kerkelijk Geldbeheer kennen we de kerkelijke markt als geen ander! Veel kerkelijke gemeenten hebben dit al ervaren en hebben hun financiering tot volle tevredenheid bij SKG ondergebracht.

Bij SKG kunt u terecht voor:

- ⚡ een nieuwe financiering
- ⚡ oversluiten huidige financiering
- ⚡ passend advies voor uw kerkelijke gemeente

Vraag een vrijblijvend gesprek aan (0182) 58 80 00 of kijk voor meer informatie skggouda.nl.

vka vankooten architectuur

nieuwbouw | verbouw | interieurontwerp
www.kerkarchitect.nl

GESPECIALISEERD IN
BRANDVEILIGING EN
VEILIGHEIDSOPLEIDINGEN

088 112 99999
WWW.VANRIJNBANDBEVEILIGING.NL

ONDERHOUD EN LEVERING • Brandblussers • Brandlanghaspels • Keerklappen • Droge blusleidingen • Verbandtrommels • Nood- en vluchtwegverlichting • Elektrisch gereedschap • AED	OPLEIDINGSCENTRUM • BHV en Ploegleider BHV • EHBO / Kinder EHBO • Reanimatie en AED • Communicatie • Kleine blusmiddelen • Ontzuimingsoefening • B-VCA en VOL-VCA • Preventiemedewerker • Heltruck / Code 95	ADVIES EN PROJECTEN • Ontzuimingsplannen • Ontzuimingsplafiegonden • Ontzuimingsinstallatie • Risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E)
---	---	--

✕ KWALITEIT VOOROP ✕ SERVICEGERICHT ✕ LANDELIJKE DEKKING ✕ VERBLUSSEND GOED

KERKBEHEER

INHOUD

Voorzitterskolom Samenwerking	5
Agenda	6
Kalender voor kerkrentmeesters	6
Kom Beter Binnen In gesprek met Theo te Winkel	7
Lang niet toegankelijk Nog steeds werk aan de winkel	9
In hoeverre is een kerkelijke gemeente toegankelijk voor mensen met een beperking	11
Opinie Meer dan het buitengewone	12
Vraag van de kerkrentmeester Wie wil investeren in zorgwoningen?	13
Actie Kerkbalans 2022	14
Kerkmarkt & Orgelbank	15
VKB Partner Adviesbureau DWA	16
VKB Partner Pluimers Isolatie	17
Maandelijks cartoon	19
Predikant en kerkbeheer Bettie Woord	20
Recensie Portret van de Kerk	23
Contributies en abonnementen 2021	24
In Memoriam: Tonny de Jong-Cosman	24
Gerben van Dijk Nieuw landelijk bestuurslid VKB	25
Programma jaarbijeenkomst VKB	26
De VKB zoekt succesvolle initiatieven met het oog op de toekomst	27
Regionale ontwikkelingen	28
Actueel	29
Onderscheidingen van de VKB	33
PKN Onderscheidingen	34
Koninklijke Onderscheiding	34

Toegankelijkheid

Op het moment dat ik dit schrijf stroomt het water met volle kracht door Zuid-Limburg en zitten mensen gevangen in hun eigen huis. Ook bereiken ons berichten over de situatie in bijvoorbeeld de Duitse Eiffel, waar hele dorpen van de buitenwereld zijn afgesloten.

Het begrip 'toegankelijkheid' krijgt dan opeens een heel andere lading. We zijn het zo gewend op 'gewoon' overal heen te gaan, hoewel we dat in coronatijd natuurlijk al wel steeds minder als een vanzelfsprekendheid zijn gaan zien. Naar de supermarkt, naar het werk, naar school en ook naar de kerk.

Maar er is ook een groep mensen voor wie die vanzelfsprekendheid er nooit is. Hoe zit het met de toegankelijkheid van onze kerkgebouwen voor mensen met een fysieke of verstandelijke beperking? Waar moet je dan als college aan denken?

Het is goed om daar als college van kerkrentmeesters – en als VKB – bij stil te staan en er oog voor te hebben.

Wilnanda Hukom
Eindredacteur

Colofon

Bestuur VKB

Drs. F.H. Buddenberg, Zoetermeer, voorzitter
G. Koffeman, Oudewater, vice-voorzitter
Mr. P. van den Boogaart, secretaris en 2e penningmeester
Drs. H. van der Wal, Heino, 2e secretaris
Drs. H. van der Burg, Westerbroek, penningmeester
Ir. B.P. de Wit RTD, Sprang-Capelle, lid
ir. G.G. van Dijk, Rotterdam, lid

Ereleden

D.G. Bijl, drs. G. van Soest,
mr. P.A. de Lange en drs. C. de Raadt

Redactie

J.M. Aarnoudse, hoofdredacteur,
W.J. Hukom, eindredacteur, E. van Rijssen,
N.J.M. de Jong en N. Breukhoven

Redactieraad

Mr. P. van den Boogaart, voorzitter,
J.C. Riemersma, dr. M. van der Meulen
en M. Nieboer

VKB Bureau

Vrieseweg 82,
3311 NX Dordrecht
E-mail: info@kerkrentmeester.nl
Tel. 078 - 639 36 66
Website: www.kerkrentmeester.nl

Postadres administratie en redactie

Postbus 176,
3300 AD Dordrecht

Abonnementen

Abonnementsprijs per jaar voor leden
van de VKB: € 32,40 per abonnement.

Abonnementsprijs voor niet-leden
€ 38,65 per abonnement.

Deze prijzen zijn exclusief 9 procent
btw. ISSN 1568-8712. Abonnementen
lopen van 1 april t/m 31 maart. Opzeg-
ging kan tot uiterlijk 4 weken vóór de
aflooptdatum. Er verschijnen 10 nummers
per jaar (juli/ augustus en november/
december zijn gecombineerde nummers).

Oplage & druk

5.000 ex. © juli/augustus 2021 - Verloop
drukkerij

Foto omslag

Rolstoeltoegankelijke ingang van de
Central Lutheran Church in Minneapolis,
iStock

VKB - IN DIENST VAN DE KERK

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de Protestantse Kerk in Nederland (VKB) is op 1 januari 2005 opgericht. De Vereniging is de voortzetting van de Vereniging van Kerkvoogdijen in de Nederlandse Hervormde Kerk (VVK) en het Landelijk Verband van Commissies van Beheer in de Gereformeerde Kerken in Nederland (LVCB).

Leden van de VKB kunnen zijn: gemeenten, welke behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland, te weten Protestantse Gemeenten, Hervormde Gemeenten, Gereformeerde Kerken en Evangelisch-Lutherse Gemeenten, of federaties van deze gemeenten.

Deze leden worden in de VKB uitsluitend vertegenwoordigd door het college van kerkrentmeesters. Het ledenbestand van de VKB omvat ruim 93 % van alle bij de Protestantse Kerk aangesloten plaatselijke gemeenten.

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer is een zelfstandige organisatie. Zij werkt wel ten dienste van de Kerk, maar neemt een onafhankelijke positie in ten opzichte van de Protestantse Kerk in Nederland.

Het doel van de VKB is drieërlei:

- belangenbehartiging voor de leden door deelname aan onderhandelingen over arbeidsvoorwaarden binnen de kerk (voor medewerkers en predikanten), door participatie in organen en organisaties die van belang zijn voor kerkbeheer en door een rol te spelen in de beïnvloeding van ontwikkelingen binnen de kerk, zodat overall waar beleid gemaakt wordt voor of in de kerk het kerkrentmeesterlijk perspectief meespeelt;
- optreden als service instituut door het aanbieden van diensten die aansluiten op de behoeften van de leden;
- optreden als kennisinstituut door middel van deskundigheidsbevordering en het verzamelen, ontsluiten en ter beschikking stellen van informatie die voor colleges van kerkrentmeesters van belang is.

STERK IN MONUMENTAAL RESTAURATIE WERK!

Voegbedrijf Heldoorn B.V.
A Veldoven 19b
8271 RT IJsselmuiden
T +31 (0)38 - 3557879
www.voegbedrijfheldoorn.nl

GECERTIFICEERD
15
JAAR
VOEGBEDRIJF

VELLEMA TORENUURWERKEN

Vellema Torenuurwerken is al meer dan zestig jaar gespecialiseerd in reparatie, restauratie en periodiek onderhoud van (monumentale) torenuurwerken en klokken. Vellema combineert kennis en respect voor historische- en monumentale waarde met de vele mogelijkheden van toepassing van eigentijdse (automatiserings)technieken.

Kijk op onze website voor meer informatie of bel ons voor een vrijblijvende afspraak: **0518 43 22 99**.

VELLEMA
TORENUURWERKEN

VELLEMA. PASSIE
VOOR MENS EN
TECHNIEK.

VELLEMA TORENUURWERKEN - GRIENEDYK 48 - HALLUM - WWW.VELLEMA.NL

TOINE DAELMANS

LUIDKLOKKEN & TORENUURWERKEN

Stipdonk 16, 5715 PC Lierop
☎ Toine Daelmans: 0492 54 55 77
☎ Ralf van Veghel: 06 460 656 21
info@daelmans.com - www.daelmans.com

AGENDA

Themadag roerend religieus erfgoed

In vervolg op het vorige nummer van *Kerkbeheer* over roerend religieus erfgoed bereiden Museum Catharijneconvent en de VKB een themadag voor rond dat thema. Het betreft een *live event* in het museum aan de Lange Nieuwstraat 38, 3512 PH Utrecht, voor maximaal 40 deelnemers.

Onder meer zal aandacht worden besteed aan de conservering en restauratie van roerend religieus erfgoed en aan de herbestemming van 'overtollig' materiaal.

Kerkrentmeesters met belangstelling voor roerend religieus erfgoed of die daar in hun werkzaamheden veel mee te maken hebben kunnen zich hiervoor binnenkort inschrijven. Een deel van het programma zal via livestreams op afstand te volgen zijn.

Reserveer alvast in uw agenda: donderdag 7 oktober 2021, van 13.30 tot 17.30 uur.

Jaarbijeenkomst VKB

Op **zaterdag 9 oktober 2021** hoopt de VKB weer een jaar-bijeenkomst voor haar leden te houden. Noteer deze datum alvast in uw agenda.

Meer informatie vindt u op pagina 26.

KALENDER

Kalender voor kerkrentmeesters

Juli/augustus

- Rappelleren van gemeenteleden die hun toezegging voor de betreffende termijn, indien die verstreken is, nog niet hebben betaald;
- Betaling Maandnota;
- Bespreking meerjaren onderhoudsplan.

September

- Voorgeschreven overleg (ord. 11-6-1) met college van diakenen en kerkenraad en andere daarvoor in aanmerking komende organen over de op basis van het beleidsplan op te stellen begroting en de invulling van het collecterooster;
- Betaling Maandnota;
- Bespreking aanpak Actie Kerkbalans 2022;
- Voorbereiding stookseizoen (ketelinstallatie van de centrale verwarming controleren, en dergelijke);
- Publicatie in kerkblad over stand van zaken Actie Kerkbalans 2021, en van de eventueel gehouden extra Actie Kerkbalans;
- Vaststelling van het gemeentelijk beleidsplan.

PRODUCTEN

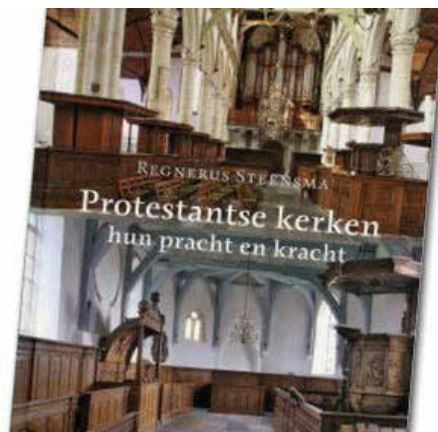

Vademecum Kerkelijke Begraafplaatsen

Het Vademecum Kerkelijke Begraafplaatsen is hét handboek voor kerkelijke gemeenten die in het bezit zijn van een begraafplaats. Het boek geeft een zo volledig mogelijk beeld van alles wat met begraven en begraafplaatsen in kerkelijke gemeenten te maken heeft.

De uitgave is samengesteld door de Commissie Beheer Kerkelijke Begraafplaatsen van de VKB.

De kosten voor het Vademecum zijn € 29,98 (inclusief btw) (VKB-ledenprijs € 26,98)

Protestantse kerken hun pracht en kracht

In dit boek ontrafelt kerkenkenner dr. Regnerus Steensma de historische betekenis van protestantse kerken in Nederland. Dit boek, dat met meer dan driehonderd eigen opnames is geïllustreerd, neemt u in woord en beeld mee op een wandeling door het fascinerende interieur van onze oude protestantse kerken. Bij de verschillende onderdelen wordt niet alleen aandacht besteed aan hun historische betekenis, maar ook aan het aspect van monumentenzorg en modern kerkbeheer.

Mede tot stand gekomen door de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de PKN.

De prijs voor dit boek bedraagt € 28,27 (inclusief btw)

Kom Beter Binnen

In gesprek met Theo te Winkel, oud-bestuurslid Stichting Kom Beter Binnen

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** KBB, Eva & Vakfoto Van der Beek (stentor.nl)

De Stichting Kom Beter Binnen was een interkerkelijke stichting met als doelstelling religieuze gebouwen beter toegankelijk te doen zijn voor mensen met een beperking.

Het idee was om in beeld te krijgen welke kerkgebouwen, synagogen, tempels en moskeeën zodanig 'vriendelijk' zijn (gemaakt) voor mensen met een beperking, dat zij daarvoor een positieve vermelding zouden kunnen krijgen in een openbaar register. Dat moest te vinden zijn op internet, zodat mensen konden nagaan of een bepaald gebouw voor hen gemakkelijk geschikt zou zijn als ze daar heen wilden. Deze opzet vraagt natuurlijk een soort objectieve standaard voor beoordeling, zodat de vastgestelde 'vriendelijkheid' ook vergelijkbaar zou zijn. Daarnaast moest er een procedure komen waarmee religieuze organisaties hun gebouw(en) konden aanmelden. En er moest een website in de lucht worden gebracht waarop de resultaten per type beperking inzichtelijk gemaakt zouden kunnen worden. Er is indertijd een enthousiast begin gemaakt met de website, maar door allerlei oorzaken is de uitwerking nooit goed uit de verf gekomen. Sterker: het initiatief was verbonden aan andere initiatieven in de kerk met aandacht voor de plaats van mensen met een beperking in de kerk, die allemaal ten onder zijn gegaan. Ook de Stichting Kom Beter Binnen naderde haar einde, omdat het niet meer lukte nieuwe bestuursleden te vinden die de doelstelling alsnog wilden proberen te realiseren.

De erfenis onderbrengen bij de VKB?

Het is de heer Theo te Winkel uit Hattem, als één van de laatste bestuursleden, die het niet lekker zat, dat de aandacht voor de toegankelijkheid en bruikbaarheid van kerkgebouwen voor gehandicapten helemaal van de kerkelijke agenda leek te verdwijnen. Het was in de kerk altijd vooral het diaconaat geweest, dat hier aandacht voor vroeg. Was het dan echt zo, dat dit thema al helemaal overbodig was geworden? En kon het zijn, dat juist bij nieuw, meervoudig gebruik van kerkgebouwen er toch ook weer nieuwe aandachtspunten van belang waren? Hij wilde graag de 'erfenis' van de stichting ergens onder brengen en kwam bij de VKB terecht. Immers: de kerkrentmeesters beheren in de plaatselijke gemeenten van de Protestantse Kerk de gebouwen. Zou het niet een onderdeel van hun taak zijn om ook bij tijd en wijle nog eens te kijken naar de gehandicapten-

vriendelijkheid van die gebouwen? Om mogelijk ook daar waar dat nodig is – zeker bij aanpassingen en verbouwingen – ook te denken aan investeringen ten behoeve van de gebruiksvriendelijkheid voor mensen met een beperking. Zo kwam de heer Te Winkel bij mij aan tafel.

Theo te Winkel

Ik moet bekennen: zijn vraag werkte bij ons wel een beetje als een *wake up call*. Er was een tijd, dat er – mede onder invloed van overheidsprogramma's – de nodige aandacht werd besteed aan aanpassingen voor mensen met een beperking. Maar de laatste tien jaar is er zeker in *Kerkbeheer* of anderszins door ons weinig tot geen aandacht aan besteed. Ook in de kennisbank op onze website is er niks over te vinden. En dat is absoluut niet terecht. De bruikbaarheid voor alle mensen van onze gebouwen is een kerntaak voor kerkrentmeesters.

De heer Te Winkel vertelt

In gesprek met de heer Te Winkel (inmiddels 82) vraag ik hem hoe het nu eigenlijk gelopen is. Hoe bent u bij de stichting betrokken geraakt, en hoe is het als het ware minder geworden met de aandacht voor dit onderwerp? De heer Te Winkel vertelt: "Mijn betrokkenheid heeft te maken met het lot van mijn broer, die tijdens onze studententijd te maken kreeg met een dwarslaesie. De impact daarvan was zo groot, dat ik na nog een studie in de zorgsector kwam te werken en uiteindelijk ziekenhuisbestuurder werd. Ik werd in 2009 gevraagd namens de Dwarslaesie Organisatie Nederland een congres van Kom Beter Binnen (KBB) bij te wonen in het Dienstencentrum van de Protestantse Kerk. Je had toen ook in de kerk de Werkgroep Theologie en Handicap en de Interkerkelijke Commissie Integratie Gehandicapten (ICIG). Mij werd gevraagd of ik het penningmeesterschap van de Stichting Kom Beter Binnen op mij wilde nemen. Ik was en ben altijd de enige niet-ge-

handicapte in het bestuur geweest. Drijvende kracht was de voorzitter Ardo Menges. Er was een beweging om de activiteiten van de drie initiatieven te bundelen. Ze werden behoorlijk gesteund door de landelijke Protestantse Kerk, maar die voelde toendertijd de noodzaak om activiteiten te stroomlijnen en moest ook wel bezuinigen.”

“Je ziet dat door het wegvallen van drijvende sleutelfiguren, gepaard aan een ‘afgaand getij’ aan belangstelling, activiteiten zomaar in de gevarenzone kunnen komen. De heer Ardo Menges werd ernstig ziek en overleed in 2014. Professor Van de Brom, die toen een belangrijke rol vervulde, haakte af, omdat hij vond dat de kerkelijke organisatie toen erg lauw (zeg maar: niet) reageerde op zijn voorstellen tot een verdere integratie ook met KBB, en ja, toen verdween het thema door de diverse reorganisaties bij de Dienstenorganisatie zomaar onder tafel en ook de vrijwilligersorganisaties die er bij betrokken waren. Jammer, want ik denk dat we er echt nog niet zijn met al onze kerkgebouwen. De laatste jaren hebben we gezien dat ook ons stichtingsbestuur geen verversing van krachten voor elkaar kreeg. Inmiddels ben ik nu ook de tachtig gepasseerd. Het enig ander overgebleven bestuurlid is niet meer in staat mee te besturen. Ik heb in overleg met hem de stichting laten uitschrijven uit het handelsregister. Heb geprobeerd het landelijk diaconaat opnieuw voor de thematiek te interesseren, maar die (Kerk in Actie) kwamen al gauw met het idee contact met jullie als VKB op te nemen.”

VKB pakt het thema op

Ik heb de heer Te Winkel inmiddels kunnen vertellen dat wij de thematiek zullen oppakken. Ondertussen zullen we niet de website van KBB overnemen. Die is daarvoor te gedateerd en ook te onvolledig. Maar wat we wel van plan zijn, is aandacht geven aan de problematiek. Het opnemen in de jaarlijkse agenda voor kerkrentmeesters: doe regelmatig een gehandicaptenvriendelijkheidscheck. We gaan daarvoor een handzaam zelftestprotocol (laten) ontwikkelen. We zullen

Bordje aan een fiets waarmee kan worden aangegeven dat de bestuurder slechthorend is.

plaatselijke (wijk) gemeenten stimuleren om op hun website via een standaardaanduiding duidelijk te maken op welke terreinen hun gebouw(en) bruikbaar en vriendelijk is/zijn voor mensen met een beperking. Ook gaan we in de jaarlijkse data-vraag aan gemeenten, waarmee we gaan beginnen vanaf 2021, de vraag opnemen of er aandacht is voor gehandicaptenvriendelijkheid van de kerkelijke gebouwen.

De heer Te Winkel is blij dat op deze manier de erfenis van ‘Kom Beter Binnen’ een plek krijgt. Hij zegt: “Het gaat me er niet om dat ik het voor mezelf nu kan afsluiten. Als ik terugdenk aan alle inspanningen die mensen zoals Ardo Menges hebben gepleegd om te werken aan een waarlijk inclusieve kerk, waar ruimte is voor alle mensen, dan was het voor mij onbestaanbaar dat er nergens meer ergens in de kerk een club zou zijn die dit zou behartigen.”

Een rolstoelhelling bij een kerkgebouw

Lang niet toegankelijk: Nog steeds werk aan de winkel

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** PR, reclame de parketmeester: podium kerk De Veste, Delft

In juni 2021 bracht het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) een rapport uit onder de titel 'Lang niet toegankelijk'. De ondertitel luidt: 'Ervaringen van Nederlanders met een lichamelijke beperking van de samenleving'.

Internationaal Jaar van de Gehandicapten

Het jaar 1981 werd door de Verenigde Naties uitgeroepen tot 'Internationaal Jaar van de Gehandicapten'. In allerlei landen, ook in Nederland werd dat aangegrepen om nieuw beleid te formuleren. Ook in de kerken van toen. Niet alleen om de praktische toegankelijkheid van de kerk te verbeteren, maar ook om gelijke kansen voor mensen met een beperking te bevorderen.

Onmiskenbaar is er in de afgelopen veertig jaar het nodige veranderd. Maar hoe is het nu eigenlijk in 2021? Professor Kim Putters, directeur van het SCP, schrijft in een woord vooraf: het gaat niet alleen om het wegnemen van fysieke barrières, maar ook om sociale belemmeringen. De onderzoekers, Lotte Vermeij en Wendelmoet Hamelink, analyseerden dan ook niet alleen objectieve en kwantitatieve gegevens, maar voerden juist talloze gesprekken met een grote groep gevarieerde mensen met een beperking.

Religieuze organisaties

De ervaringen met religieuze organisaties (anders dan met winkels en horeca) komen er opvallend positief uit. Dat komt doordat de mensen die daarover vertellen vooral de sociale steun vanuit de kerk- of moskeegemeenschap noemen. Maar dat wil niet zeggen dat we er zijn. Integendeel: veel kerkgebouwen zijn nog lang niet op alle terreinen vriendelijk voor mensen met diverse soorten van beperking. Ook vooroordelen ('veel bekeken, weinig gezien' is zo'n titel die veelzeggend is) spelen een rol.

Als het al lukt om mensen die niet goed horen, zien of spreken, of die aan allerlei hulpmiddelen gebonden zijn, optimaal mee te laten doen in bijvoorbeeld de kerkdienst, hoe wordt het als het ook gaat om het doen van werk, als vrijwilliger of betaald? De dominee in een rolstoel, of met een visuele beperking? Welke gemeente ziet dat zitten? Ja, zeker, als de dominee bij ons gehandicapt raakt, dan zullen we haar of hem zeker zo lang mogelijk steunen. Maar beroepen?

Verantwoordelijkheid van kerkrentmeesters

Hoe dan ook, het is goed als we als kerkrentmeesters in ieder geval regelmatig nog eens kijken naar de vriendelijk-

heid van onze gebouwen voor mensen met een beperking. Ook als je denkt: ja, maar bij ons komen nooit mensen voor wie we al die dure aanpassingen zouden moeten doen. Dan is de vraag ook om te draaien. Als je (met een beperking) weet dat het haast een onmogelijke opgave is om met jouw beperking in een bepaalde kerk mee te kunnen doen met een beetje zegen, dan blijf je vanzelf wel weg.

Het rolstoeltoegankelijke podium in kerkelijk centrum De Veste te Delft

Ook het idee – zeker nu in de coronatijd heel veel kerken aan de livestream van kerkdiensten zijn begonnen – dat mensen nu toch makkelijk thuis de vieringen mee kunnen beleven, is niet helpend. Want als je door je handicap daartoe wordt 'veroordeeld', werkt het alsnog uitsluitend als anderen wel weer gewoon naar de kerk kunnen gaan op zondag.

De 'BTBV' van een gebouw

In 2007 maakte de interkerkelijke stichting Kom Beter Binnen (KBB, inmiddels opgeheven, zie het interview met de heer Te Winkel op pagina 7) een inventarisatie voor kerkelijke gebouwen. Men sprak over de 'BTBV' van ►

Inventarisatie van wat er kan spelen

Laten we nog eens de lijst langs lopen die in brochure van KBB de revue passeerde (niet uitputtend overigens).

1. Hoe is de toegankelijkheid van de kerkzaal en de andere zalen voor mensen met een rolstoel, rollator, scootmobiel? Als er een hellingbaan is, hoe is het met de hellingshoek gesteld, draaimogelijkheden, breedte van deuren, doorgang door een portaal? Is de toegankelijkheid er alleen via een morsige achterdeur, of is die via alle in- en uitgangen optimaal? Zijn er voldoende leuningen en/of handgrepen?
2. Hoe is het met de plaats van de bel (te hoog)?
3. Is de garderobe bruikbaar voor iemand in een rolstoel?
4. Hoe is het gesteld met deuren met drangers? Vormen ze een barrière?
5. Waar hebben mensen met een rolstoel, scootmobiel plaats in de kerk, ook zo dat ze niet apart zitten, maar bijvoorbeeld gewoon naast hun partner of familie?
6. Is het podium bereikbaar? Is er nagedacht over mogelijke faciliteiten bij een doop- of avondmaalsviering? Of bij een uitvaartdienst?
7. Hoe is het gesteld met de omgeving: paden, grind, stoepranden, is er een gehandicaptenparkeerplaats in de buurt? Is de kerk met het openbaar vervoer voor mensen met een beperking makkelijk bereikbaar, is daar informatie over aanwezig?
8. Is er een aangepast toilet?
9. Is de kerk en eventueel ook de wijkzaal voorzien van een ringleiding of andere ondersteunende faciliteiten voor slechthorenden. Is die apparatuur gecertificeerd?
10. Is er gezorgd voor goede zichtbaarheid van de sprekers? Mogelijk een gebarentolk, de gesproken teksten op schrift, ondertiteling op de beamer?
11. Is er nagedacht over faciliteiten voor visueel gehandicapten (groot letter liturgie bijvoorbeeld)?
12. Is er ruimte voor een blindengeleidehond, zijn er duidelijke geleidelijnen?
13. Is er bij een ontruimingsplan, bij nooduitgangen rekening gehouden met mogelijk mensen met een beperking?
14. Hoe is het met de toegankelijkheid van de werkruimte van de predikant/pastor in verband met een mogelijk pastoraal gesprek, niet in de eigen woonomgeving?
15. Hoe is het met de toegankelijkheid van ruimtes op een hogere verdieping (liften ruim genoeg, eventueel stoellift)?
16. Op welke manier is er een aanbod (subtiel aangeboden) van hulp en assistentie, bij halen en brengen of bij zaken in de kerk?
17. Informeert u mogelijke kerkgangers of belanghebbenden op uw website over de BTBV (zie hiernaast!) van uw kerkgebouw(en), zodat ze kunnen zien welke faciliteiten u voor mensen met een beperking hebt getroffen?

een gebouw. Dat was een afkorting van Bereikbaarheid, Toegankelijkheid, Bruikbaarheid en Veiligheid. In een ideale situatie is een gebouw met al zijn ruimtes bruikbaar voor iedereen, jong en oud, mannen en vrouwen, met of zonder beperking.

Bij een nieuw gebouw is een goede BTBV vrijwel zonder al te veel extra kosten te realiseren. Maar bestaande gebouwen (en zeker die met een monumentale status) zijn vaak niet berekend op een optimale BTBV. Tegelijk zien we een ontwikkeling naar een steeds intensiever gebruik van kerkelijke gebouwen, ook voor niet strikt kerkelijke activiteiten (verhuur, nevengebruik, meervoudig gebruik). Juist dan kan het zaak zijn om nog eens naar de juiste faciliteiten te kijken, ook voor mensen met een beperking. Het is misschien ook nu wel juist de tijd (nu vermogens weinig rendement opleveren) om geld vrij te maken om te investeren in onze gebouwen (duurzaamheid, maar dus ook voor verdere verbetering van gehandicaptenvoorzieningen).

In hoeverre is een kerkelijke gemeente toegankelijk voor mensen met een beperking?

Hervormde Gemeente te Ede

Tekst Nico de Jong **Beeld** Hervormde Gemeente te Ede

Om een beeld te krijgen in hoeverre een willekeurige kerkelijke gemeente haar kerkgebouwen op orde heeft als het gaat om mensen met een lichamelijke beperking hebben we een aantal vragen gesteld aan de Hervormde gemeente te Ede. Hierop ontvingen we een reactie die betrekking heeft op 4 van de 5 kerkgebouwen die deze gemeente heeft. Het betreft de Nieuwe Kerk, de Oude Kerk, de Ark en de Sionkerk. Wellicht kan dit voor u de aanleiding zijn om de situatie van uw eigen kerkelijke gemeente eens onder de loep te nemen en na te gaan waar de verbeterpunten liggen.

Toegankelijkheid buiten

Voor wat betreft de bezoekers die gebruik maken van een rolstoel of scootmobiel zijn alle genoemde kerkgebouwen goed te bereiken. De bestrating is op genoemde locaties voldoende effen voor mensen die slecht ter been zijn. Ten aanzien van de aanwezigheid van een gehandicaptenparkeerplaats is het beeld per kerkgebouw verdeeld. De Nieuwe Kerk heeft nauwelijks eigen parkeer ruimte, dus ook niet voor gehandicapten. Bij de Oude Kerk is er de mogelijkheid van een ontheffing om te parkeren in de nabijheid van de kerk of anders is er de mogelijkheid om mensen vlak voor de kerk te laten uitstappen en elders te parkeren. Het gebouw van De Ark heeft twee parkeerplaatsen bestemd voor gehandicapten met daarbij een verkeersbord dat daarop wijst. Bij de Sionkerk is dat voor één parkeerplaats het geval. Verder is er op alle genoemde locaties de mogelijkheid voor mensen die daar behoefte aan hebben om gebruik te maken van een ophaaldienst om de kerkdiensten te bezoeken. Bij alle kerkgebouwen ontbreken markeringen voor mensen met een visuele beperking. Denk dan bijvoorbeeld aan geleidelijnen en reliëftegels in de bestrating.

Interieur

Alle kerkgebouwen zijn uitgerust met een gehandicaptentolet. In de kerkzaal is op alle locaties een ringleiding aanwezig waardoor personen met een auditieve beperking de sprekers beter kunnen volgen. Als het gaat om in de kerkzaal te komen met een rolstoel of scootmobiel hebben bijna alle gebouwen daartoe de mogelijkheid en kunnen er soms nog extra stoelen worden weggehaald. Alleen in de Nieuwe Kerk zijn de mogelijkheden beperkt. Verder zijn de gangen en deuren in alle kerken voldoende breed om een voldoende doorgang te bieden. Ook met het oog op noodsituaties is het van belang dat mensen met

een beperking snel in veiligheid kunnen worden gebracht. De vluchtroutes in de kerken zijn duidelijk aangegeven, alleen heeft de Sionkerk een drempel bij de toegangsdeuren van de kerkzaal. In het kader van de veiligheid is het ook belangrijk om in het BHV-plan op te nemen hoe bij een incident wordt omgegaan met bezoekers in het gebouw met een beperking. In de meeste kerkgebouwen is daaraan nog geen aandacht besteed. In de wijkgemeente De Ark wordt het BHV-plan momenteel herzien en zal dit aandachtspunt worden meegenomen.

Meer dan het buitengewone

Tekst Jos Aarnoudse Beeld PR

In 1985 bracht Feitse Boerwinkel een boekje uit onder de titel 'Meer dan het gewone. Over Jezus en zijn bergrede'. Mooie titel. Ontleend aan de uitspraak van Jezus: 'Als jullie gerechtigheid niet overvloedig is, meer dan die van...' Ja, wat dan? Jezus spreekt daarin zijn volgelingen toe. Hun 'gerechtigheid' moet meer zijn dan die van anderen. Welke anderen?

Het is altijd een beetje riskant om te werken met vergelijkingen. Wij mensen doen dat haast als vanzelf. Het kan zomaar onderdeel zijn van de oerzonde. Jezelf vergelijken met anderen en dan arrogant worden. Jezelf vergelijken met anderen en dan jaloers worden. Jezelf vergelijken met anderen en jezelf minderwaardig voelen. De filosoof René Girard sprak van de mimetische begeerte als drijfveer voor ons gedrag. *Mimèsis* is: na willen doen. Het is raar: als mensen veel meer kunnen dan vroeger dan gaan ze zich daardoor toch niet per se beter voelen. Tenminste niet als alle anderen ook ongeveer even hard zijn gestegen op de maatschappelijke ladder. Als alle bootjes tegelijk rijzen op het getij verandert er niets aan de onderlinge verschillen. Maar als jij meer kunt dan anderen, dan voelt het kennelijk wel als vooruitgang. Kwantitatief denken leidt nogal eens tot concurrentie of tot hypocrisie (jezelf mooier voordoen dan je bent). Is dat wat Jezus nu wil?

Ik zei: mooie titel, 'Meer dan het gewone', maar bij nader inzien slaat hij toch een beetje de plank mis. Want je denkt al gauw: ach wat in de maatschappij 'normaal' is: als wij dat nu maar een half metertje voor blijven, dan zitten we wel goed. Zo van: wij kerkmensen zijn toch best wel net iets socialer en ethischer dan de goegemeente. Dus dat zit wel goed met ons, toch? Jezus zegt echter: het moet niet groter zijn dan van de goegemeente, maar dan van de schriftgeleerden en farizeeën. Oei, die zijn al zo serieus, al hebben ze bij ons een wat slechtere naam gekregen. Dus het is niet zomaar 'meer dan het gewone', maar 'meer dan het al buitengewone'.

Hoe breng je dat nu als kerkrentmeesters in praktijk? Betere boekhouding? Slimmer gebouwenonderhoud? Handiger onderhandelen? Zeker: een christen zorgt, waar dan ook, hoe dan ook, dat haar of zijn werk van kwaliteit is. Ook voor de kerk. Wat dat betreft denken we nogal eens te vaak dat de kerk wel gerund kan worden door amateurs. Nee, het beste is niet goed genoeg. Toch denk ik niet dat Jezus dat alleen bedoeld kan hebben met zijn 'meer dan'.

Of je moet het woord 'amateur' op zijn letterlijke betekenis nemen: de lief-hebber. Dan komen we in de buurt.

Liefde voor de kerk vanuit liefde tot God, en dus ook gericht op liefde onder elkaar en liefde voor wie 'buiten' zijn, en dat alles als uitvloeisel van de liefde van God. Wie zijn plicht doet: zeker, het is niet niks. Wie vanuit verantwoordelijkheid handelt: zou je het niet liever zien dan wie er maar met de pet naar gooit? Je inzetten om erbij te horen? Het is tenminste iets. Maar dat alles is nog lang niet 'meer dan het buitengewone'. Nee, al was ik de beste kerkrentmeester van de hele kerk, maar ik had de liefde niet, dan stelt het nog niks voor (vergelijk 1 Korintiërs 13).

Kortom: ook het zakelijke ambt en de zakelijke taak van de kerkrentmeester, van de kerk- of VKB-bestuurder kan alleen gedijen in een sfeer van liefde, dienstbaarheid, onderlinge betrokkenheid, gemeenschapszin, samenwerking en gezonde ootmoed.

Stelling van de maand

Heeft u een mening, wilt u erop reageren?
Laat het ons weten via: info@kerkrentmeester.nl

De stelling:

'Zonder een attitude van gezonde nederigheid vaart geen kerkrentmeester wel.'

Wie wil investeren in zorgwoningen?

Tekst Bert van Rijssen **Beeld** iStock

Wij kregen de volgende vraag van een kerkrentmeester: "Ik zou graag in contact willen komen met een of meerdere kerkelijke gemeenten die beleggen om wat rendement op het vermogen te halen. We zijn onder meer op zoek naar zorgvastgoed (dat spreekt ons als kerk tenminste aan, maar andere ideeën zijn welkom) en kunnen wellicht samen optrekken of gezamenlijk investeren/beleggen."

Inmiddels bereiken ons bijna wekelijks dit soort vragen: wat moet je anders met je spaargeld? Het lijkt een aantrekkelijke optie maar er is wel aanleiding voor enige reflectie. Om te beginnen: Zijn er bestaande initiatieven waar gemeenten bij kunnen aansluiten? De SKG is wel bezig gelden van gemeenten te bundelen om in zorgvastgoed te beleggen maar dat gebeurt voor zover wij weten met gelden die gemeenten al bij de SKG hebben gestald; ook de SKG zit niet op 'nieuw' geld te wachten. Een andere aan de kerk gelieerde partij die we met deze vraag benaderd hebben is KKA/KKG. Zij willen wel een reeds gerealiseerd complex voor gemeenten gaan beheren maar geven aan niet over de benodigde specifieke vastgoedkennis voor projectontwikkeling te beschikken. Zij adviseren gemeenten om met bestaande vastgoed beleggingsfondsen in zee te gaan, bijvoorbeeld Anders Invest.

Die complexiteit van projectontwikkeling en -financiering is sowieso wel iets om over na te denken. In theorie kun je je een situatie voorstellen waarbij verschillende gemeenten gelden inbrengen voor de ontwikkeling van vastgoed, maar de ontwikkeling en het beheer zouden inderdaad aan derde partijen met specifieke deskundigheid moeten worden uitbesteed.

Maar welke vorm dient gekozen te worden voor zo'n financiële samenwerking?

Gemeenten dienen zich te realiseren dat dit – nog meer dan bij andere vormen van beleggen – een lange-termijn verhaal is, en geen geld kan worden ingezet dat de komende 10 à 15 jaar misschien voor iets anders moet worden aangewend. Als je als enige in een bepaald project stapt is het nog denkbaar om dat op enig moment van de hand te doen, maar als je gezamenlijk projecteigenaar bent wordt dat moeilijker, tenzij je je aandeel aan een andere deelnemer of een andere gemeente kunt overdoen. Daar staat tegenover dat de te behalen rendementen tamelijk zeker, en veel hoger kunnen zijn dan andere manieren om je geld te stallen. Gemeenten die vermogen hebben dat dient om rendement te genereren dat aan de doelstelling wordt besteed zouden dan toch geïnteresseerd kunnen zijn.

De VKB wil graag meedenken in dit proces en de kennis in haar netwerk daartoe mobiliseren, maar zou een beeld willen hebben van hoe groot de belangstelling daarvoor is. Gemeenten die interesse hebben voor gezamenlijke financiering van zorgvastgoed kunnen zich vrijblijvend melden via info@kerkrentmeester.nl of 078 639 3666.

Actie Kerkbalans 2022

In januari 2022 (vermoedelijk van 15 tot en met 29 januari) zal weer de jaarlijkse Actie Kerkbalans worden gehouden. Achter de schermen wordt alweer druk gewerkt door de landelijk coördinatoren, om nieuwe actie-materialen te ontwikkelen en een landelijk startmoment voor te bereiden.

Het thema is evenals vorig jaar 'Geef vandaag voor de kerk van morgen'. Een aansprekend thema, omdat gemeentelieden graag de kerk aan volgende generaties door willen geven. Hopelijk worden de activiteiten van gemeenten rondom de actie minder belemmerd door corona dan in 2021 het geval was. De 'rode loper' kon vanwege de dichte kerken geen kerkgangers verwelkomen maar zal dit jaar weer kunnen worden ingezet en door gemeenten worden besteld. Overigens ook al voor de Actie Kerkbalans 2021 maakten gemeente creatief gebruik van de loper: op www.kerkbalans.nl/nieuws/filmpjes-rode-loper/ vindt u de video's.

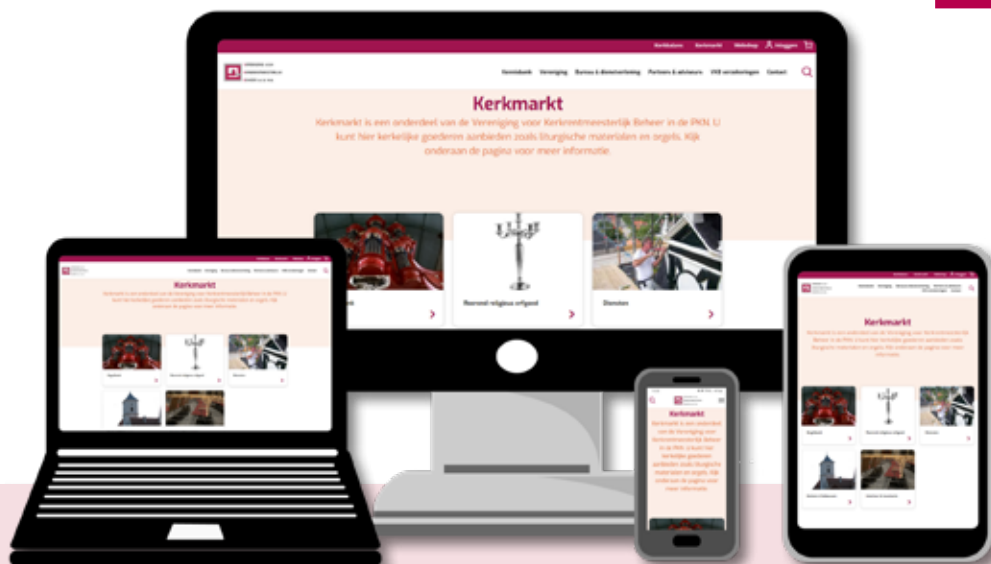
De jaarlijkse persconferentie ter gelegenheid van de 'aftrap' van de actie vond – ook al vanwege corona – plaats via een streaming vanuit de Pieterskerk in Utrecht. Daar werden de resultaten van het onderzoek naar 'de kerk van morgen' door bureau Citisens gepresenteerd. Er werd door nationale en regionale pers veel aandacht aan besteed; dit jaar zal Citisens een vervolgonderzoek uitvoeren.

Ook dit najaar zullen er weer workshops worden georganiseerd door de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving. In de workshop gaan we samen in gesprek over uw lokale Actie Kerkbalans. Wat de kracht is en wat er goed gaat. En waar wij kansen zien om dingen te verbeteren en de in-

komsten te verhogen. En die kansen zien wij! We leggen ook uit hoe het aanvullende aanbod in elkaar zit en hoe u daar gebruik van kunt maken. Er is volop gelegenheid hierover met ons en met elkaar in gesprek te gaan. Kom in september kennismaken in een van onze workshops!

Inmiddels zijn ook de nieuwe campagnebeelden bekend. De standaardfolders en posters zullen weer in drie varianten worden aangeboden; u treft ze hierbij aan. Actiematerialen, folders en dergelijke zijn vanaf half september weer te bestellen via de webshop van www.kerkbalans.nl waar dan ook veel gratis beeldmateriaal en tekstvoorstellen te downloaden zijn. Want, het kan niet genoeg worden benadrukt: hoe mooi de standaardmaterialen ook zijn, een door uzelf gemaakte folder, met gebruikmaking van de aangereikte beelden, teksten en logo's, spreekt uw leden nóg meer aan!

Kerkmarkt

Op Kerkmarkt.nl kunnen kerkelijke gemeenten hun kerkelijke goederen ter verkoop of ter overname aanbieden. Dat kunnen bijvoorbeeld de stoelen zijn die niet meer worden gebruikt of liturgisch meubilair dat bij een kerksluiting vrijkomt. Op deze wijze kunnen kerkelijke goederen weer worden hergebruikt. Deze dienstverlening is voor kerkelijke gemeenten gratis, uitgezonderd de rubriek 'orgelbank'.

Orgelbank

Roerend religieus erfgoed (>50 jaar)

Diensten

Kerken & Gebouwen

Interieur & Inventaris

De orgelbank

DE ORGELBANK

De orgelbank van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer biedt plaatselijke kerken en gemeenten de mogelijkheid hun pijporgel te koop aan te bieden.

Afgelopen maand is het Kramer-orgel uit de Zijdekerk te Boskoop verkocht. Nieuw in de orgelbank is het Van Vulpenorgel (1960) uit de Diaconessenkerk in Arnhem. Dit instrument heeft 15 registers, waarvan één transmissie, verdeeld over twee klavieren en pedaal. Momenteel zijn er in totaal 5 orgels in de orgelbank ingeschreven.

De juiste specificaties vindt u in de rubriek orgelbank op onze website www.kerkmarkt.nl.

Voor vragen over de orgelbank kunt u contact opnemen met het VKB-Bureau.

Telefoon (078) 639 36 66

E-mail n.dejong@kerkrentmeester.nl

► Adviesbureau DWA

Renovatie van kerken ideaal moment voor verduurzaming

Tekst DWA Beeld Aart-Jan Schot, DWA

In Nederland wordt de ene na de andere kerk 'groen'. Ingegeven door de ambitie van goed rentmeesterschap, de behoefte om de energierekening behapbaar te maken of om bij herbestemming de moderne eisen te volgen. Bouwkundige en installatietechnische aanpassingen zorgen in samenhang voor vermindering van de CO₂-uitstoot en comfortverbetering. Het duurzaam renoveren van kerken is niet eenvoudig. De gebouwen zijn vaak groot, oud en 'lek', én hebben een karakter dat behouden moet blijven. Toch is verduurzaming heel goed mogelijk en is renovatie een goed moment om maatregelen door te voeren. Adviesbureau DWA is betrokken bij veel duurzame renovaties van kerkgebouwen en deelt graag een aantal inspirerende voorbeelden.

Energieslurpers

Hoe verduurzaam je een energieslurpend gebouw van bijvoorbeeld 25 meter hoog en 100 meter lang? Als het om een monumentaal gebouw gaat, zijn er extra uitdagingen. Want dubbelglas, spouwmuurisolatie en zelfs zonnepanelen zijn daar vaak uit den boze. In kerken waar de verwarming maar weinig aan staat, kan het gaan schimmelen, wat niet goed is voor de gezondheid van de bezoekers en funest voor monumentale orgels. Wat kun je doen om de constructie en de installaties in kerken zo aan te passen dat het gebouw duurzaam, comfortabel, toekomstbestendig en veilig wordt? Aart-Jan Schot, technisch adviseur bij DWA: "We doen dat in stappen. Het begint bij het beter isoleren van het gebouw, door middel van dakisolatie, kierdichting, compartimentering en beter glas. Daarmee kunnen we vaak al een energiebesparing van 30% realiseren. Vervolgens komen mechanische ventilatie met warmteterugwinning in beeld en het deels of volledig aardgasvrij maken van de verwarming door bijvoorbeeld warmtepompen te introduceren of aan te sluiten op een warmtenet. Zonnepanelen, daar waar dat kan, maken het plaatje rond."

Het orgel in de Abdijskerk in Loosduinen

Stadswarmte brengt CO₂-uitstoot terug

De Eusebiuskerk in Arnhem beet het spits af door als eerste monumentale kerk in Nederland aansluiting te zoeken op een duurzaam warmtenet. Omdat de kerk al vloerverwarming had, was de omschakeling relatief eenvoudig.

De bestaande vloerverwarming, goed voor 40% van het totale warmteverbruik, is met 1.000 vierkante meter uitgebreid om ook op plekken waar doorgaans geen mensen zitten, koude op te vangen. Door inzet van stadswarmte, zet de kerk al een flinke stap richting fossielvrije verwarming. Voor de piekvermogens zijn nog altijd wel gasstralers nodig. Om ook die te verduurzamen, onderzoekt de universiteit van Arnhem de mogelijkheid om de straalverwarming te gaan voeden met waterstof in plaats van gas.

Banken eruit, vloerverwarming erin

Ook de Grote Kerk in Zwolle, een middeleeuws gebouw in het centrum van de stad, wordt onder handen genomen. De nieuwe eigenaar, Academiehuis, geeft de kerk nieuw leven als cultureel- en ontmoetingscentrum. Schot: "De kerkbanken zijn om die reden dus weggehaald. Maar daar zaten, zoals bij zoveel kerken, de verwarmingsbuizen in verwerkt. We losten dat hier op door vloerverwarming aan te leggen en de bestaande wandradiatoren te hergebruiken. Een ventilatiesysteem is er niet nodig, doordat de natuurlijke in- en uitgaande luchtbewegingen voor voldoende verversing zorgen."

Na-isolatie van gewelven

De thermische traagheid en de grootte van kerkgebouwen, vormen een fikse uitdaging. De gebouwen worden doorgaans maar een paar uur per week gebruikt en de systemen hebben veel tijd nodig om de grote, hoge gebouwen op temperatuur te brengen. Door de 'lekkende' bouwschil verdwijnt de warmte ook snel weer naar buiten. In de Doopsgezinde Vermaning, een kerkgebouw uit 1871 in het centrum van Giethoorn, loste men dat vooral op met extra isolatie boven de gewelven, achterzetramen en een slimme temperatuurregeling. Schot: "Een groot deel van de warmte uit de kerkzaal verdween hier via het dak. Het dak konden we niet isoleren, omdat dat vochtproblemen zou geven. Door dekens van isolatiewol boven de gestucte plafonds te schuiven, blijft een groot deel van de warmte nu toch binnen. Het is ook nog eens een maatregel die je makkelijk kan terugdraaien, want bij monumentale gebouwen moet alles wat je aanbrengt of verandert omkeerbaar zijn. Daarnaast is de tempera-

Interieur van de Grote Kerk te Zwolle

tuurregeling efficiënter ingesteld en kan de verwarming nu op afstand in- en uitgeschakeld worden. De bestaande installatie verbruikt nu wel veel minder energie."

Goed vertoeven is anders voor orgels

Dat brengt hem op een ander onderwerp. 'Goed vertoeven' wordt anders ervaren door kerkgangers dan door kerkorgels. "De temperatuur waarbij de meeste bezoekers zich behaaglijk voelen, is vaak ongunstig voor vochtgevoelige orgels én het historische interieur van de kerk. Je moet dus goed zoeken naar een compromis tussen een behaaglijke temperatuur voor de bezoekers én voor het orgel." Bij de Abdijkerk in Loosduinen heeft DWA de problemen met een 400-jarig orgel op een eenvoudige manier kunnen oplossen. Door eerst temperatuur- en luchtvochtigheidsmetingen te beoordelen en de installaties en regelingen te onderzoeken, kwamen de knelpunten boven water. Na de aanpassingen in de temperatuurinstellingen is het monumentale orgel gered en wordt er nu als bonus ook energie bespaard.

Ventilatie en corona

Juist in tijden van corona, is het goed ventileren van kerken van groot belang. Daarmee is verspreiding van het coronavirus via aerosolen te voorkomen. Met de risicotaxatie op www.eerstehulpbijventilatie.nl, mede ontwikkeld door DWA, is eenvoudig het risico te berekenen op overdracht van het COVID-19 virus. Bij het doorrekenen van de ventilatie wordt het effect van zowel de mechanische ventilatie als de natuurlijke ventilatie door kieren en naden meegerekend.

► www.dwa.nl

► Pluimers Isolatie

Energiebespaartip nummer één: isolatie

Tekst & Beeld Pluimers Isolatie

In de woningbouw is het al jaren een goede gewoonte: isoleren. Als er nog niet geïsoleerd is, laat Nederland massaal na-isoleren. Dat loont! Isolatie levert een behoorlijke besparing op. Maar niet alleen dat: ook het comfort stijgt enorm. Isoleren is een wezenlijk onderdeel van goed rentmeesterschap. Wat kan een kerkgemeenschap allemaal doen om haar kerkgebouw energiezuiniger te maken? We stellen daarover een paar vragen aan onze collega's van de afdeling Projecten van Pluimers Isolatie.

Waarom is het zo belangrijk om een kerk goed te isoleren?

In kerkgebouwen gaat veel energie verloren. Dat komt omdat de meeste kerken intensief gebruikt worden. De grootste ruimte in de kerk wordt vaak maar een dag in de week gebruikt. Er zijn vaak nog veel meer kleine ruimten. Denk aan alle zalen, verenigingslokalen, de garderobes en de kosterswoning. Dat hoort er allemaal bij. Vooral in de winter zijn alle ruimten in het gebouw druk bezet. Toch, ook al wordt alleen de kerkzaal op zondag gebruikt, dan loont het nog om te isoleren.

In grote ruimten is het lastig om de temperatuur te regelen. In de winter vliegt de warmte naar boven. Daar verdwijnt het door het dak voordat de kerkgangers er baat bij hebben. In de zomer is het precies andersom. Dan draait het luchtbehandelingssysteem op volle toeren om voor verkoeling te zorgen. Als zo'n ruimte eenmaal warm is, kost het veel stroom om te koelen. Isolatie bespaart enorm op de energierekening. Dit merk je in het gasverbruik, maar zeker ook in het verbruik van elektriciteit. Vooral in de winter maken veel groepen gebruik van de kleinere ruimten in de kerk. Jeugdwerk, verenigingen, catechese, vergaderingen: niemand wil graag in de kou zitten. ►

Een kerk kan dus veel geld uitsparen. Doet isolatie nog meer?

Naast temperatuur is er in de meeste kerken nog een fenomeen: tocht. Dat is het resultaat van convectie in de kerk. Het verschil in temperatuur is dan te groot waardoor de lucht in de kerk in beweging komt. Dat geeft een onaangenaam gevoel van tocht of 'koude trek', vaak veroorzaakt doordat het plafond of dak van de kerk niet geïsoleerd is. Boven in de ruimte is het warmteverlies groot. Een goede isolatie van het plafond of dak scheelt enorm in de comfortbeleving op de kerkvloer.

Isolatie heeft ook een positieve invloed op het efficiënt functioneren van luchtbehandelingsinstallaties. Een stabiel binnenklimaat garandeert een beter rendement en bespaart energiekosten.

Wij hebben bij Pluimers al heel wat kerken geïsoleerd, welke maatregelen zijn favoriet?

Kerken die door Pluimers zijn geïsoleerd hebben heel verschillende bouwjaren. De ouderdom bepaalt welke maatregel het meest interessant is, maatwerk dus. In gebouwen van voor 1900, dus ook de echt oude monumenten, is vaak geen spouwmuur of kruipruimte aanwezig. Dan isoleren wij het dak, plafond of de gewelven. Glas-in-loodramen, vooral die in zandsteen zijn gezet, lenen zich niet eenvoudig voor isolatie, hooguit door het plaatsen van voorzetramen. Dan is het dak het enige praktisch te isoleren onderdeel. In jongere gebouwen zijn de mogelijkheden

Casus – Gereformeerde Gemeente Ridderkerk-Slikkerveer

In het voorjaar van 2018 was Pluimers betrokken bij het klimaatverbeteringsproject van de Gereformeerde Gemeente in Ridderkerk-Slikkerveer. Na uitgebreid onderzoek door de kerkenraad werd geconcludeerd dat er op klimaatgebied diverse tekortkomingen waren. Op warme zomerdagen liep de temperatuur te veel op en in de winter kon de oude cv-ketel het kerkgebouw niet meer goed verwarmen. Daarom besloot de kerkenraad om eerst de isolatie van het gebouw op peil te brengen.

Onze adviseur bracht de isolatiemogelijkheden van het kerkgebouw uitgebreid in kaart. Hij gaf het advies om zowel de spouwmuren als de vloer te isoleren. Van de dertien actiepunten die de kerkenraad had opgesteld stonden spouw- en vloerisolatie op de eerste en tweede plek. Dat was niet voor niets: de buitenschil van het gebouw moet eerst goed geïsoleerd zijn voordat andere maatregelen zin hebben.

De spouwmuurisolatie, zo'n 800 vierkante meter, werd binnen een week uitgevoerd. Na het aanbrengen van de isolatie was het effect in de kerkzaal direct duidelijk merkbaar. De temperatuurverschillen tussen verschillende hoeken van de kerkzaal zijn aanzienlijk kleiner geworden en de grote koude val in de hoeken bij het orgel en de kerkenraadsbank is verdwenen, aldus de kerkenraad op hun website.

uitgebreider. Net als in een particuliere woning isoleren wij in kerkgebouwen ook veel spouwmuren en vloeren.

Kunnen jullie vertellen op welke manier en met welke materialen jullie werken?

Geen kerkgebouw is hetzelfde. Daarom kijken wij altijd naar alle opties die voorhanden zijn. Bij Pluimers hebben we elk soort isolatiemateriaal op voorraad. Zo kan Pluimers voor elke specifieke situatie een advies op maat verzorgen. Uitgangspunt is dat het isolatiemateriaal past bij de constructie en bouwstijl.

Spouwmuurisolatie

Spouwmuren isoleren wij met de beste materialen die beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld: purschuim en minerale wol. Elk materiaal heeft specifieke eigenschappen en voordelen. Onze adviseur bepaalt op locatie welk materiaal het meest geschikt is. Spouwmuurisolatie brengen wij in de meeste gevallen vanaf de buitenkant aan. De boorgaten vullen wij op met voegmortel in vrijwel dezelfde kleur als het bestaande voegwerk.

Vloer- en dakisolatie

Vloeren of daken worden vaak met polyurethaan spray-schuim geïsoleerd. Om een naadloze isolatielaag te krijgen is purschuim de ideale oplossing. Er is geen ruimte voor condensatie of tocht achter en tussen de isolatielaag. Zeker bij ronde vormen, zoals gewelven van het plafond, is purschuim ideaal: het materiaal past zich naar de ondergrond aan.

Isolatieglas

Pluimers werkt met het beste glas dat op dit moment te verkrijgen is: HR IsoGlass. HR IsoGlass heeft een U-waarde van 1.0 en onderscheidt zich van vergelijkbare soorten isolatieglas in de markt door het gebruik van een speciale 'warm-edge' afstandhouder. Een seizoens-coating zorgt ervoor dat het glas zowel in de winter als in de zomer een optimale balans oplevert tussen zonnewarmtewering en isolatie.

Waar kan een kerkelijke gemeente beginnen met verduurzamen van haar gebouwen?

Het is altijd verstandig om eerst in kaart te brengen waar alle knelpunten zitten. Wat altijd zeker is: begin aan de buitenkant. Wij komen gratis en vrijblijvend langs voor een maatwerkadvies.

- www.pluimers.nl
- Telefoon: 0548-516225

CARTOONSENZO.NL

KERKEN HOUDEN STEEDS MEER REKENING MET MENSEN MET EEN BEPERKING...

schaapsound

COMPLETE

KERK-TV

BEDIENING

OP EEN TABLET

Meerdere camera's en streams mogelijk.

Neem contact op voor meer informatie.

NIEUW!

KERKGELUIDSINSTALLATIES | PRESENTATIE/KERKTV

AKOESTIEK | NETWERK/WIFI | VERLICHTING | DOMOTICA

Zwolle | Ridderkerk | Roermond

www.schaapsound.nl

Bettie Woord

Tekst Bert van Rijssen **Beeld** Pioniersplek De Schone Poort

In dit nummer van *Kerkbeheer* dat gaat over de kerk en mensen met een beperking willen we in deze rubriek nu graag een predikant 'met een beperking' aan het woord laten. Ds. Bettie Woord, verbonden aan de pioniersplek De Schone Poort in Almere, was bereid haar medewerking te verlenen en te vertellen over haar ervaringen met een visuele beperking in de kerk. Dat geeft ons tevens de mogelijkheid aandacht te schenken aan die bijzondere pioniersplek in de Protestantse Kerk.

Kerkbeheer

Ik vraag Bettie naar haar ervaring met kerkrentmeesters en kerkbeheer.

"We hebben als pilotgemeenten een cursus aangeboden gekregen van de Protestantse Kerk hoe je een pioniersplek op moet zetten en beheren, *smart* programma's opzetten, hoe rendabel te opereren, hoe dingen te financieren... Onze penningmeester heeft ook meegedaan. Met die kennis hebben we een gesprek aangevraagd met het college van kerkrentmeesters van de Protestantse Gemeente te Almere. We hebben onze plannen uit de doeken gedaan, tabellen gepresenteerd; er was een kwartier voor ingepland maar dat werd ruim anderhalf uur. Het college van kerkrentmeesters was positief en nieuwsgierig: hoe gaan we het in de toekomst doen, hoe gaan we onszelf bedruipen? Veel van de ideeën zijn natuurlijk vertraagd door corona, die gaan we nu uitvoeren. We hebben van het college een mandaat gekregen van een bepaald bedrag, als iets méér kost moet verantwoording worden afgelegd aan het college van kerkrentmeesters. Maar bij ieder idee dat we hebben bedenken we hoe we dat financieel kunnen oplossen."

"We zijn niet zielig, maar het is wel fijn als mensen met je meedenken."

Geldwerving

Je bent vanwege het pionierskarakter van de gemeente waarschijnlijk bovengemiddeld veel met geldwerving bezig?
"Klopt. Daarom ook heb ik die cursus gevolgd. We zijn continu bezig om na te denken over alternatieve bronnen van inkomsten. Bij iedere activiteit staat een bus op tafel, we verkopen groenten, krijgen inkomsten uit verhuur van de *Tiny Church*, en kijken toch naar alternatieve vormen van inkomsten zoals donaties van bevriende kerken en particulieren, en subsidies vanuit het wijkkantoor. En we proberen zoveel mogelijk kosten te vermijden door een beroep te doen op vrijwilligers."

Hoe begeleiden jullie vrijwilligers?

"Dat doen we samen, Pieter, Klazien en ik. Pieter begeleidt de vrijwilligers voor de bouw en het technische deel, Klazien is de trekker van de tuinen, dus de vrijwilligers met groene vingers, en ik doe de begeleiding van de vrijwilligers bij de andere activiteiten."

Slechtzienden en de kerk

Ik vraag Bettie naar haar ervaringen met haar beperking. Ik schrik wel een beetje van haar antwoord.

"Ik denk wel eens dat slechtzienden sneller seculariseren. We zijn niet zielig, maar het is wel fijn als mensen met je meedenken. Je kunt niet het initiatief nemen om iemand aan te spreken, naar iemand toe te lopen, bent afhankelijk van anderen. Als die geen initiatief nemen kan dat eenzaam zijn. Blinden willen dus graag aangesproken worden. En bijvoorbeeld bij het koffiedrinken: je bent met iemand aan het praten, als die even wegloopt merk je dat niet en blijf je doorpraten..."

Wat zouden kerken moeten doen voor slechtzienden?

"Eigenlijk allemaal voor de hand liggend. Sommige mensen hebben veel aan grote letters, een liturgie met een grote letter, bijbels, liedboeken, die bestaan allemaal. Voor mensen die (bijna) helemaal niet zien zou je een bijbel en een liedboek in braille kunnen overwegen. Het vooraf toezenden van een liturgie zou ook kunnen helpen, en bijvoorbeeld de christelijke blindenbibliotheek beschikt over een brailleprinter. Er zijn ook gesproken boeken, en liederen kunnen in gesproken versie, grote letters of braille zijn uitgevoerd. Iemand die je uitlegt wat er allemaal gebeurt (soms lachen mensen om iets wat je niet kunt zien) zou helemaal fijn zijn."

"Ikzelf beschik over een computer met een voice-over, die digitale teksten aan mij voorleest. Als ik een liturgie van te voren digitaal toegestuurd krijg kan ik mij als kerkganger voorbereiden. Ik heb ook een braille leesregel om mee te kunnen lezen [had ik nog nooit van gehoord, maar dat is een rechthoekige balk onderaan het toetsenbord met metalen puntjes die omhoog springen en zo een regel op

het scherm in braille weergeven, red.J. Dat stelt mij zelfs in staat om redacteur van het kerkblad in Almere te zijn, ik selecteer en beoordeel alle ingekomen kopij."

"Ik heb een geleidehond die gelukkig van kerkmuziek houdt. Die gaat altijd mee; ik ben vaak gastprediker omdat het kerkcafé op zondagmiddag is en ik dus 's ochtends beschikbaar ben. Vaak in een bekend liturgisch centrum, en anders ga ik van tevoren even langs zodat de hond weet waar ik naartoe moet."

"Een mooie kerstliturgie met zwarte letters op een rode achtergrond is een ramp!"

"Gemeenten (maar ook de VKB!) zouden hun website geschikt kunnen maken voor slechtzienden. Met de voice-over kan ik redelijk goed surfen, maar je zou je site kunnen laten checken. Daarvoor bestaat de Stichting Accessibility (<https://www.accessibility.nl/hoe-wij-helpen/audits>). In ieder geval helpen grote duidelijke letters, ook op de beamer, en veel contrast. Een mooie kerstliturgie met zwarte letters op een rode achtergrond is een ramp!"

Tot slot

Wat zou je nog aan kerkrentmeesters willen meegeven?

"Je zou eens een check kunnen doen hoe toegankelijk je kerk is, door een blinddoek voor te doen en een stok te nemen... Dat kan heel 'verhelderend' werken!"

De Tiny Church, sinds september 2020 het kerkgebouw van de pioniersplek De Open Poort te Almere

Over Bettie Woord

Ds. Bettie Woord werd geboren in Urk, met een visuele beperking waardoor ze bijna blind is. Ze voltooide de lagere school en de huishoudschool, trouwde en kreeg kinderen. Toen de kinderen nog jong waren ging ze kerkenwerk doen en de belangstelling voor theologie en levensbeschouwing was geboren. Er volgde een indrukwekkende reeks van opleidingen: deelcertificaten MAVO en HAVO, daarna een HBO-studie theologie en levensbeschouwing, en vervolgens universitaire studies in Kampen en aan de VU, een masterstudie theologie met een specialisatie geestelijke zorg in organisaties. Maar de kerk begon te trekken, dus begon ze aan de opleiding tot predikant (met Grieks en Hebreeuws, nog niet zo gemakkelijk in braille...) die ze voltooide aan de PThU. Daarna raakte ze als gastprediker betrokken bij het pioniersproject De Schone Poort in Almere waar ze in augustus vorig jaar werd bevestigd als predikant van de Protestantse Gemeente Almere. Met een 4/12 aanstelling, overigens vooralsnog zonder traktement, want de pioniersplek moet zichzelf financieel bedruipen en voor een traktement is nog geen ruimte.

Pioniersplek De Schone Poort te Almere

Emeritus predikant Pieter ter Veen begon met zijn vrouw Klazien na zijn verhuizing naar Almere Poort, waar toen nog geen kerk was, met zijn eigen minigemeente. Vanuit het niets, geholpen door een werkgroep. Hij richtte een oude SRV-wagen in als 'kerk op wielen', met tafeltjes en stoeltjes waar eens in de veertien dagen een kerkcafé werd gehouden, en kleine groepjes samen kwamen om over het geloof te praten. De kerk op wielen werd te klein, de gemeente huurde een ruimte in een school af.

Toen in Almere een project met *tiny houses* werd gestart kwam de projectorganisatie daarvan bij De Schone Poort kijken naar de SRV-wagen, om het '*tiny*' gevoel te kunnen ervaren. Pieter kwam toen op het idee om een '*tiny church*' te ontwerpen, eerst als maquette, maar toen er financiering voor kwam ook als echt gebouw, geheel gebouwd door vrijwilligers. Een heel bijzonder gebouw, gemonteerd op een draaischijf waardoor de ramen en de zonnepanelen de hele dag op de zon gericht kunnen blijven. Duurzaamheid is een kernwaarde voor de pioniersplek.

Bettie vertelt er enthousiast over: "We zijn een bijzonder plekje midden in de wijk. Liefde en aandacht voor elkaar zijn belangrijk. We pakken veel dingen onorthodox aan. We hebben de christelijke feestdagen in een modern jasje gegoten, Bethlehem nagebouwd, en een labyrint... Alles met vrijwilligers. In een voedseltuin verbouwen we biologische groenten, die we verkopen, en de opbrengst is voor de Voedselbank.

Het team van vrijwilligers van de pioniersplek De Schone Poort in het labyrint naast de Tiny Church

We hebben veel contacten met de voedselbank. Nu is zelfs de voormalige kerk op wielen gepimpt, met zonnepanelen erop en een koeling erin die nu als decentraal afgiftepunt voor de Voedselbank dient. Mensen die niet zo ver kunnen reizen kunnen er met hun voedselbankpasje winkelen."

Hoeveel leden hebben jullie?

"We zijn de vierde geloofsgemeenschap van de Protestantse Gemeente Almere. We hebben inmiddels een registratie in het LRP, met ongeveer 125 adressen. Maar veel mensen die naar de kerk komen zijn geen lid, we denken nu na over

een status van 'vriend van'. Dat willen we ook aan andere kerken vragen, ook om financieel bij te dragen. We hebben geen traditionele vieringen maar een kerkcafé waar we met elkaar in gesprek gaan, het grote verhaal van God vertellen en een experimentele manier proberen te vinden waar de mensen zich goed bij voelen."

Er worden geen sacramenten gevierd?

"Jawel, we hebben avondmaalsvieringen en hebben zelfs onlangs met Pinksteren een zilveren avondmaalsstel gekregen van een gemeente die er één over had. We dopen ook als mensen erom vragen en willen graag ook de betekenis van de doop aan de dopeling of doopouders uitleggen. Voor corona hadden we met Pasen een doopviering waarin ik geen overdenking hield maar een *performance* waarbij ik als Maria Magdalena het verhaal vertelde; we willen aansluiten bij wat de mensen beleven en hoe ze in het geloof staan."

Huwelijken?

"Dat is een stip op de horizon; we willen graag een trouwlocatie voor kerkelijke inzegeningen én burgerlijke huwelijken worden, dat is dan ook weer een bron van inkomsten."

Hoe gaat pastorale zorg in zijn werk?

"In de coronatijd heb ik veel met mensen gebeld, maar normaal ga ik bij de mensen langs. We proberen iedereen te bereiken, met verschillende vrijwilligers. Het werkt als mensen een gezicht bij de kerk hebben, aan de deur; een mailtje of een brief slaat veel minder aan. We verzorgen ook vieringen in een verzorgingshuis, voor units van mensen met dementie, het verzoek daartoe kwam vanuit het huis zelf. Corona kwam ertussen maar volgende maand pakken we het weer op. Als ikzelf volledig ben gevaccineerd durf ik ook weer naar kwetsbare mensen te gaan.

We zijn een jonge wijk, met veel jonge gezinnen, en zouden dolgraag een jongerenwerker erbij willen. We organiseren altijd wat voor de kinderen (laatst bijvoorbeeld een Sint Maarten optocht). Overigens zijn we wel gemêleerd; er zijn ook veel alleenstaande ouderen en één-oudergezinnen die het niet al te breed hebben, en een paar rijke ouderen, pensionado's."

"De burgerlijke gemeente waardeert het wat we doen in de wijk: Pieter, Klazien en ik zijn inmiddels benoemd tot 'prachtige poortenaar'. Bepaalde activiteiten worden zelfs vanuit het wijkkantoor gefinancierd, zoals een bemoeidingsstasje met eetbare bloemen om te zaaien, en de palmpaasstocken voor de kinderen."

Portret van de Kerk

27 kerken | 28 predikanten in Friesland & Groningen

Tekst Wilnanda Hukom **Beeld** Jeroen Taalman

“Onbekend maakt onbemind. Voor buitenstaanders, zeker voor niet-gelovigen, is het maar moeilijk voor te stellen dat je je leven in dienst stelt van de kerk. De kerk die kampt met teruglopende ledenaantallen in een maatschappij die wel zingeving zoekt, maar liever niet meer in kerkelijk verband. Wat zijn de drijfveren van de predikanten.” Zo opent fotograaf Jeroen Taalman het nawoord van het boek *Portret van de kerk*.

Voor mij ligt een boek met prachtige foto's van 27 kerkgebouwen in Groningen en Friesland en hun predikanten, de meeste behorend tot de Protestantse Kerk, maar ook andere denominaties zijn door Taalman geportretteerd. De foto's zijn zonder uitzondering uitgevoerd in zwart-wit, een bewuste keuze van de fotograaf. Dit zorgt voor krachtige beelden, die toch sereneiteit uitstralen. Toch mis ik, vooral in de foto's van kerkinterieurs, de kleuren van bijvoorbeeld muurschilderingen en glas-in-lood-ramen. De beelden hebben een zekere speelsheid. Taalman speelt met lichtinval en lijnenspel en hij schuwt niet elementen uit de omgeving – die menig (amateur)fotograaf juist weg zou laten bij het fotograferen van een kerk – te gebruiken in zijn foto's: we komen bijvoorbeeld katten, fietsers, grote auto's en reclameborden tegen. Hiermee plaatst hij de kerkelijke gebouwen midden in de maatschappij.

Toch zijn het volgens Taalman niet de gebouwen waarin hij zijn antwoorden zou vinden. Hij wilde vooral in contact komen met de predikanten. “Niet zozeer in hun rol als voorganger, en gezicht van de gemeente, maar als mens.” (p. 118) De interviews zijn, zoals Taalman het zelf noemt ‘mooie gesprekken, met mooie mensen’ geworden. Deze insteek spreekt ook uit de foto's die Taalman van de predikanten heeft genomen: geen statische portretfoto's van predikanten in toga, maar sprekende foto's van de predikant als mens.

De interviews die Taalman bij de foto's presenteert zijn eerlijk, inspirerend en goed leesbaar. Vanuit zijn nieuws-

gierigheid naar de passie, overtuigingen en drijfveren van hen die ergens voor staan en voor gaan spreekt hij met hen over de ontwikkeling van de kerk, uitdagingen door bevolkingskrimp, vergrijzing en ontkerkelijking, corona, relatie tussen kerk en dorp, persoonlijk leven en carrière van de predikant en zingeving. Dit levert meer dan eens interessante invalshoeken en inspirerende quotes op, die ook voor kerkrentmeesters waardevol kunnen zijn. Ik noem er één, van Alexander Aalderink, predikant van de Rehobothkerk te De Westereen: “Ik vind het belangrijk dat we ons blijven bezinnen op de vraag waarom we doen wat we doen. Anders dreigt het gevaar dat we slechts ‘kerkje spelen’.” (pagina 67)

Jammer is dat de tekst niet altijd goed past bij het beeld dat eraan staat. Meer dan eens werd mijn aandacht getrokken naar een detail op de foto, waar ik graag meer over zou willen weten. In de begeleidende tekst werd daar dan niets over vermeld. Of de tekst bespreekt uitvoerig het bijzondere interieur van een kerkgebouw, maar op de naastgelegen pagina prijkt een foto van de buitenkant.

Al met al een toegankelijke en leeswaardige uitgave voor ieder die net als fotograaf Jeroen Taalman nieuwsgierig is naar de ontwikkeling van dorpskerken in het noorden.

Taalman Jeroen (2021), Portret van de Kerk, 27 kerken | 28 predikanten in Friesland & Groningen, ISBN 978-90818770-6-0, 120 pagina's, €19,95

Contributies en abonnementen 2021

In mei en juni zijn het bestuur en de ledenraad van de VKB bijeen geweest. In de bestuursvergadering van 31 mei en de ledenraadsvergadering van 12 juni zijn de nieuwe bedragen voor abonnementen *Kerkbeheer* en voor de contributies '2021' vastgesteld. Omdat het verenigingsjaar van de VKB vanaf 2019 loopt van 1 april tot en met 31 maart betreft dit de bedragen tot en met 31 maart 2022. De facturen worden in de zomer van 2021 verzonden.

Contributies

Vorig jaar (2020) is er een beperkte contributieverhoging van 1% geweest. Ondertussen zijn wel de salariskosten van het personeel in 2020 met 2% gestegen en wordt er ook in 2021 een verhoging verwacht van 1,5%. Daarom is voor 2021 besloten tot een contributieverhoging van 2%.

Ledental gemeente	Contributie 2020	Contributie 2021
tot 500	€ 197,-	€ 201,-
tot 1000	€ 282,-	€ 288,-
tot 2000	€ 367,-	€ 374,-
tot 3000	€ 451,-	€ 460,-
tot 4000	€ 537,-	€ 548,-
tot 5000	€ 614,-	€ 626,-
vanaf 5000	€ 701,-	€ 715,-

	2020	2021
Abonnementsprijs leden	€ 30,-	€ 32,40,-
Abonnementsprijs niet-leden	€ 33,35,-	€ 38,65,-

(Abonnementsprijzen zijn exclusief 9% btw)

Abonnemenstgelden

Bij het lidmaatschap van de VKB hoort dat elk college van kerkrentmeesters (afhankelijk van grootte) een aantal nummers van *Kerkbeheer* zonder verdere kosten toegevoerd krijgt. Tegelijk kan men uiteraard voor meer leden van het college of voor kerkenraads- of moderamenleden 'extra' abonnementen afsluiten.

Ondertussen merken we dat de kosten van drukken en verzenden van de geprinte bladen de laatste jaren veel sneller stijgen dan de 'gewone' inflatie (met name de portokosten). Daarnaast wordt in drie jaar het verschil tussen de prijs voor leden en niet-leden vergroot tot €12,- per jaargang. Voor leden komt er voortaan één prijs.

In memoriam

Tonny de Jong-Cosman

Ons bereikte het bericht dat op 11 juni 2021 is overleden mevrouw A.P.M. (Tonny) de Jong-Cosman, in de leeftijd van 81 jaar.

Mevrouw De Jong-Cosman was namens de Evangelisch-Lutherse Kerk lid van het Hoofdbestuur van de VKB van 2015 tot 2019, toen het Hoofdbestuur door een wijziging van de bestuursstructuur van de VKB ophefde te bestaan.

Wij wensen haar familie en verdere nabestaanden sterkte bij de verwerking van dit verlies.

Gerben van Dijk

Nieuw landelijk bestuurslid VKB

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** Gerben van Dijk

Op voorstel van het bestuur is Gerben van Dijk door de ledenraad van de VKB benoemd tot bestuurslid van de VKB. Het betreft de vervulling van plek die leeg kwam door het vertrek van Cor de Raadt.

Gerben (ir. G.G.) van Dijk komt uit Rotterdam, waar hij woont met zijn echtgenote en hun kinderen. Professioneel is hij actief als herbestemmingsdeskundige. Daarnaast is hij politiek en kerkelijk actief. Hij is burgerraadslid en fractiemedewerker van de ChristenUnie-SGP fractie in de Rotterdamse gemeenteraad. *Never a dull moment* als je betrokken bent bij de Rotterdamse politiek. Tot voor kort was Gerben ook voorzitter van de kerkenraad van de gemeente die samenkomt in de Pelgrimsvaderkerk in Delfshaven. Ook was hij in zijn 'jonge jaren' (zijn die al voorbij dan?) lid van de Generale Synode van onze kerk. Het betreft de periode 2007-2012.

Er gaat nog veel gebeuren

Wij zijn blij dat we een ervaren gebouwen- en kerkman in het bestuur van de VKB kunnen verwelkomen. Ik vraag hem wat hem deed overwegen om mee te gaan doen met de VKB? Gerben: "De kerkrentmeesterlijke kant van de kerk zal in de aankomende jaren niet onbelangrijk zijn. Integendeel, keuzes over gebouwen, formatie, geldwerving, ze zijn van groot belang. Natuurlijk in samenhang met visie en beleid. Maar er gaat in en rond onze kerk nog heel veel gebeuren. Daar ben ik van overtuigd. Daar wil ik mijn steentje aan bijdragen. We zijn voor een groot gedeelte een vrijwilligersorganisatie, maar de vraagstukken waar we voor staan vragen een soort van 'professionalisering' en in ieder geval samenwerking. Begrijp me niet verkeerd: ik bedoel niet dat we de kerk in handen moeten geven van managers, maar we moeten wel zorgen, dat de gemeenteleden die er talent voor hebben, uitgedaagd en op weg geholpen worden om op een aantrekkelijke manier aan het kerkbeheer bij te kunnen dragen, zowel beleidsmatig als uitvoerend. Zolang je een vijver hebt van 1000 mensen om ook bestuurlijke vrijwilligers uit te halen, is het misschien nog makkelijker dan als het er nog maar 100 zijn. We moeten zuinig zijn op onze mensen en op onszelf, zodat we er plezier in houden voor de kerk bezig te zijn en het dan ook zo efficiënt en effectief mogelijk te doen. Dat in ieder geval de randvoorwaarden op orde blijven in al die grotere en kleinere gemeenschappen van de kerk om op die basis present te zijn en te blijven met het Evangelie in onze dorpen en steden. Dat zie ik wel als roeping van onze kerk."

Samenwerking

Van Dijk noemde al het woord 'samenwerking'. In het bestuur gaat hij dan ook de portefeuille 'samenwerking' behartigen. Hij is ook voor dit jaar de voorzitter geworden van de jury van de VKB-Mercer/Marsh Award, die als thema 'samenwerking' heeft. Uitreiking vindt plaats op 9 oktober in de Sint Joriskerk. Zie het bericht op pagina 27 in dit num-

Gerben van Dijk

mer van *Kerkbeheer*. Maar wat stelt Van Dijk zich voor bij zijn portefeuille 'samenwerking'? Gerben: "Ik denk dat we meer en meer werk moeten maken van samenwerking tussen kerkrentmeesters bij elkaar in de buurt. Je kunt niet in elke gemeente mensen hebben die overal verstand van hebben. Dan is het verstandig om de koppen bij elkaar te stecken. Ik begrijp wel dat het soms heen en weer gaat, dat zie je bij de samenwerking tussen burgerlijke gemeentes ook. Wat doe je samen, hoe bestuur je dat, hoe bewaak je je eigenheid? Maar per saldo moet je toch niet al te eigenwijs zijn. Als samenwerking door vooral gedoe veel energie kost, moet je het misschien heroverwegen. In mijn eigen gemeente hebben we op een zeker moment ook 'een dochter' laten verzelfstandigen tot 'kerngemeente', zodat het een eigen ontwikkeling niet in de weg stond. Maar omgekeerd zie ik ook vele kleine gemeenten maar doorploeteren, terwijl die baat zouden hebben bij bijvoorbeeld een 'mobiel team' van kerkrentmeesters die hen op sommige punten ontzorgt."

Van Dijk vervolgt: "Daarnaast zie ik ook de VKB zich ontwikkelen in een netwerk van samenwerking. Het netwerk met partners is interessant. De nieuwe intentieverklaring tussen VKB en de Dienstenorganisatie om op het terrein van kerkbeheer nauwer samen te werken, lijkt me belangrijk. De samenwerking met SKIN, de koepel van internationale kerken, op het terrein van kerkbeheer, is een mooie nieuwe loot aan de samenwerkingsboom. Ook de samenwerking met de Federatie van Diaconieën als vereniging van lokale colleges van diakenen, zoals de VKB een vereniging is van lokale colleges van kerkrentmeesters, kunnen we nog versterken. Het perspectief van de plaatselijke gemeente en kerkplek moet goed uit de verf blijven komen binnen onze kerk. Het leven en werken van de kerk vindt toch vooral daar plaats, in de lokale gemeenten en wijkgemeenten, en in de nieuwe pionierslekken. Dat moeten we proberen te voeden."

Programma jaarbijeenkomst VKB

'Kerk en kerkrentmeester tussen traditie en toekomst'

Op zaterdag 9 oktober 2021 hoopt de VKB weer een jaarbijeenkomst voor haar leden te houden.

Tijd

Aankomst van 10.00 – 10.30 uur. Van 10.30 uur tot 12.35 uur programma.

Lopend buffet van 12.35 – 13.30 uur. Vervolg programma van 13.30 uur tot 14.30 uur.

Locatie

Sint Joriskerk te Amersfoort.

Muziek

Nelline van Liere en Matthijs Breukhoven zorgen voor muzikale intermezzi, zangbegeleiding / meditatieve muziek (afhankelijk van corona-maatregelen).

Thema

Onder het motto "Vitale minderheidskerk in een seculiere samenleving, wat vraagt dat van de kerk?" zullen Ruben van Zwieten en Martine Oldhoff optreden als hoofdsprekers. Reactie op thema door dr. René de Reuver.

Award

Er is een Awardcommissie ingesteld onder voorzitterschap van de heer Gerben van Dijk. Beoordelingscriteria zijn onder meer: Samenwerking en Samenbinding, intern en extern, in het kader van het jubileummotto van vorig jaar "Tussen traditie en toekomst". Zie het bericht daarover op de volgende pagina.

De uitnodigingen (om aan te melden) worden eind augustus/begin september verstuurd.

Programma

Uitgaande van vorenstaande ziet het programma er als volgt uit:

Blok 1	
10.00 - 10.30 uur	Aankomst in kerk met koffie en cake of koek
10.30 uur	Welkom door voorzitter VKB
10:35 uur	Meditatief moment door ds. Jos Aarnoudse
10.50 uur	Voorzitter VKB geeft korte terugblik op 100 jaar VKB en vraagt aandacht voor de kerkrentmeester van de toekomst
11:05 - 11.15 uur	Muzikaal intermezzo
Blok 2	
11.15 - 11.55 uur	Sprekers. Ruben van Zwieten en Martine Oldhoff over 'Vitale minderheidskerk in een seculiere samenleving, wat vraagt dat van de kerk?'
11.55 - 12.10 uur	Publiek in gesprek met sprekers o.l.v. Jos Aarnoudse
12.10 - 12.25 uur	Dr. René de Reuver reageert op inhoud van sprekers en opmerkingen publiek
12.25 - 12.35 uur	Muzikaal intermezzo
Pauze met lopend buffet (corona-proof)	
Blok 3	
13.30 - 14.00 uur	Samenwerking met SKIN (korte toespraak voorzitter SKIN en reactie voorzitter VKB)
14.00 - 14.30 uur	Toekenning VKB-Mercer/ Marsh Award 2021
14.30 - 14.45 uur	Afscheid van dhr. Cor de Raadt als voorzitter (tot 2021) en sluiting door de huidige voorzitter

Na afloop krijgen de aanwezigen nog een hapje en een drankje aangeboden. Voor wie het nog niet heeft is het jubileumboek uit 2020 nog beschikbaar. Ook is er gelegenheid om persoonlijk afscheid te nemen van de heer Cor de Raadt.

Foto's van links naar rechts: Ruben van Zwieten, Martine Oldhoff, Matthijs Breukhoven en Nelline van Liere, René de Reuver. Achtergrond: Sint Joriskerk te Amersfoort

De VKB zoekt succesvolle initiatieven met het oog op de toekomst voor de VKB-Mercer/Marsh Award 2021

Het thema van de VKB-Mercer/Marsh Award 2021 is "Toekomstgericht Kerkbeheer door samenwerking en samenbinding". De VKB is op zoek naar gemeenten, vertegenwoordigd door colleges van kerkrentmeesters, die zich hebben gerealiseerd dat toekomstgericht kerkbeheer uiterst belangrijk is om de gemeente op lange termijn te laten voortbestaan en daarop hebben ingespeeld.

Door het nemen van organisatorische maatregelen en/of het zoeken van samenwerking kan het primaire doel van de kerkelijke gemeente (de Woordverkondiging) ook in de toekomst worden gecontinueerd. We zijn ons ervan bewust dat de situatie van een plattelandsgemeente in het noorden van het land een heel andere is dan bijvoorbeeld de stadsgemeente in de Randstad. Daarom zal iedere lokale situatie om zijn eigen specifieke aanpak vragen. Gelukkig biedt een krimpende kerk ook kansen die benut kunnen worden, zoals het ontstaan van nieuwe vormen van kerk-zijn. Hiervoor zijn soms creatieve oplossingen nodig. Met een juiste inzet van mensen en middelen op plaatselijk en bovenplaatselijk niveau zijn er mogelijkheden om de toekomst van de kerkelijke gemeente veilig te stellen.

Als voorbeeld kan gedacht worden aan het reorganiseren van het vrijwilligersbestand, de inzet van een kerkelijk of missionair werker op een bepaalde locatie, het starten van een samenwerking op plaatselijk niveau met een andere kerkelijke gemeente waardoor bepaalde werkzaamheden toch doorgang kunnen blijven vinden, het bundelen van de krachten tussen wijkgemeenten onderling, het betrekken van jeugd/

jongeren bij bepaalde activiteiten waardoor er nieuwe impulsen ontstaan. Het gaat derhalve om organisatorische aanpassingen waarmee, door een andere inzet van mensen en middelen, de continuïteit van de plaatselijke kerkgemeente (in ieder geval voorlopig) wordt zeker gesteld.

Herkent u één van deze voorbeelden of is in uw plaatselijke situatie op een andere innovatieve manier een succesvol initiatief tot stand gebracht? Vul dan het deelnameformulier in en ding mee naar de hoofdprijs van €3.000,-! De tweede prijs bedraagt €1.500,- en voor de derde prijs is €500,- beschikbaar.

Tot uiterlijk 10 september 2021 kunnen inzendingen worden ingestuurd aan de VKB, liefst per e-mail aan info@kerkrentmeester.nl, of per post aan Antwoordnummer 120, 3300 VB Dordrecht onder vermelding van "VKB-Mercer/Marsh Award 2021". Inzendingen dienen ingevuld te zijn op het daarvoor bestemde formulier. Dit formulier is te vinden op de website of op te vragen bij de VKB. Op digitale wijze invullen en in indienen kan ook. Ga hiervoor naar de website van de VKB: www.kerkrentmeester.nl.

Regionale ontwikkelingen

Tekst Adam van Bergeijk

In de afgelopen twee maanden hebben honderden kerkrentmeesters aan een of meerdere digitale bijeenkomsten deelgenomen. In vogelvlucht zullen we de revue laten passeren van hetgeen er zoal werd besproken bij deze digitale ontmoetingen.

Kerkrentmeesters in de Achterhoek spraken op 1 juni met elkaar over kerkbeheer. Samen met organisator **Afdeling Gelderland** werd er gesproken over wet- en regelgeving die van toepassing is op de kerk, FRIS, vacatures in de gemeente en de huidige rentestand. Sommige colleges oriënteren zich op rendement uit investeringen op *uuthuusk*es (tijdelijke en betaalbare kleine woningen).

In de **Afdeling Friesland** werd de avond over overtuigende middelen wegens succes herhaald. Meerdere colleges bogen zich tijdens dit digitale overleg over de vraag wat 'overtollig' inhoudt en welke vragen en kwesties vervolgens opdoemen. Een deelnemer kwam met een interessante gedachte en een voorstel hetgeen momenteel nader wordt uitgewerkt. Colleges worden door hun Afdeling op de hoogte gehouden.

In **Afdeling Utrecht** behoren de digitale ontmoetingen inmiddels ook tot het vaste repertoire. In iedere ring van deze Afdeling zijn inmiddels kerkrentmeesters bijeengevoegd om te spreken over wat hen bezighoudt. Voor deze avonden wordt geen agenda opgesteld, maar wordt het gezamenlijk gesprek gevoerd op basis van de onderwerpen die kerkrentmeesters zelf aandragen. Dat blijkt een goede formule; kerkrentmeesters waarderen deze vorm van uitwisseling positief. De gezamenlijke kennis, ervaring en informatie wordt zeer op prijs gesteld. Op 10 november zal VKB-partner dr. Teunis van Kooten (Van Kooten Advocaten) een (digitaal) webinar verzorgen over juridische aspecten van kerkrentmeesterlijk beheer.

Ook in de **Afdeling Delta** vinden regionale ontmoetingen plaats. Ook in deze Afdeling worden kerkrentmeesters per ring uitgenodigd waarbij kennis en ervaring volop worden uitgewisseld. Kerkrentmeesters in Zeeuws-Vlaanderen bespraken de verschillende benaderingswijzen van gemeenteleden die niet of nooit financieel bijdragen aan het gemeente-zijn. Ook de diverse collecte-apps werden besproken. Samenwerking tussen enkele gemeenten krijgt langzaam vorm en ervaringen daarover werden met elkaar gedeeld. In het najaar kunnen de ringen opnieuw een uitnodiging tegemoet zien.

In de **Afdeling Zuid-Holland** heeft het kleine maar daadkrachtige bestuur enkele vrijwillige meedenkers benaderd om mee te denken over initiatieven in de regio. Zo wordt er een avond in september voorbereid over ICT-toepassingen

in kerken. Deze technische ontwikkelingen hebben door corona een boost gekregen. Daarnaast vond er op 28 juni een informatie-bijeenkomst plaats over 'gemeenten met wijk-gemeenten'. Er was plaats voor 15 deelnemers en er werd levendig gediscussieerd na afloop van de presentatie van Rik Buddenberg. De mate van uitwisseling werd in het geheel niet gehinderd door het digitale platform waarvan gebruik werd gemaakt. Integendeel, in nog geen anderhalf uur tijd waren deelnemers op de hoogte van de laatste ontwikkelingen en was er volop ruimte voor vragen en aanvullingen.

In de **Afdeling Overijssel en Flevoland** luisterden en reageerden 44 deelnemers op een inleiding over werken en werkers in de kerk. Vrijwilligers zijn het gebinte van de kerk en de rol van het college als werkgever van vrijwilliger betekent, als het goed is, forse aandacht voor het takenpakket, de werving en begeleiding van vrijwilligers.

Afdeling Groningen en Drenthe organiseerde de nodige ontmoetingen in de ringen. Allerlei onderwerpen werden besproken. Meer thematisch waren een drietal werkavonden voor kwetsbare gemeenten. Met kwetsbaar wordt bedoeld dat sommige gemeenten niet veel reserves hebben, of dat nu op het gebied van deskundige en beschikbare vrijwilligers is of op het gebied van financiële draagkracht. Een gezamenlijke verkenning vanuit diverse perspectieven maakte deel uit van drie werkavonden, waar ook classispredikant ds. Jan Hommes en beleidsondersteuner Theo Trox bij betrokken waren. Deelnemers gaven aan na de zomer verder te willen spreken over mogelijke vormen van samenwerking en verdere verkenning van wat goed bestuur inhoudt. Luit Spijk, bestuurslid van de Afdeling zegde medewerking toe maar pleitte, terecht, eerst voor een zomerstop.

In de **Afdeling Noord – Holland en Zuid – Holland** gaf Wim Oosterom een toelichting op de nieuwe richtlijnen van het Generaal College voor de Behandeling van Beheerszaken (GCBZ). Wim Oosterom is voorzitter van de GCBZ en legde de doelstellingen uit van de richtlijnen. De 140 kerkrentmeesters kregen na de presentatie gelegenheid voor vragen en opmerkingen.

Na de zomer vervolgen de Afdelingen hun programma's weer. Gedeeltelijk wordt er weer uitgekeken naar ontmoetingen in zalen in de regio, maar digitale bijeenkomsten en ontmoetingen zullen niet meer weg te denken zijn.

Kerkrentmeesters die met hun e-mailadres bekend zijn bij het bureau van de VKB, ontvangen, bij activiteiten in hun regio, een uitnodiging. Bent u zojuist benoemd of bevestigd als kerkrentmeester, geef dan uw naam, kerkelijke gemeente en e-mailadres door via info@kerkrentmeester.nl.

Aanpassing pacht prijzen 2021

Tekst KKG Beeld Pixabay

Onlangs zijn de maximale pacht prijzen voor 2021 vastgesteld. Deze worden per 1 juli aanstaande van kracht waardoor het mogelijk is om per eerstvolgende vervaldatum de pacht prijzen aan te passen. In de meeste gevallen zal dit inhouden dat de nieuwe pacht prijs wordt gefactureerd op 1 november 2022 aangezien door gaans achteraf wordt betaald. De verschillen per regio zijn wederom groot.

De jaarlijkse pacht prijsaanpassing is sinds 2007 gebaseerd op het 'opbrengend vermogen' van de grond. Hierbij wordt door het Landbouw Economisch Instituut (LEI) en het Wageningen Universiteit- en Researchcentrum (WUR) gekeken naar de verdiensten in de landbouw in een bepaalde regio over een periode van 5 jaar. Op basis van deze gegevens berekent het LEI per regio nieuwe maximum pacht prijzen; de regionorm.

Voor reguliere pachtcontracten geldt per regio een percentage voor daling van de pacht prijs. Deze percentages variëren van -14% tot +25%.

Als extra regel geldt sinds 2009 dat de pacht prijs na verlaging niet lager mag zijn dan 90% van de regionorm. De 90% regel is van toepassing op contracten die zijn

afgesloten voor 2007. Voor nieuwe reguliere pacht overeenkomsten van na 2007 geldt de regionorm als bodem. Hieronder vindt u een overzicht per regio.

Van belang is dat betreffende pacht prijsverlagingen van rechtswege zijn opgelegd en uitsluitend gelden voor **reguliere** pacht overeenkomsten. De volgende herziening van de pacht prijzen en pacht normen zal medio volgend jaar bekend worden.

Heeft u het beheer van uw bezittingen reeds ondergebracht bij KKG, dan vindt aanpassing automatisch plaats. Voert u zelf het beheer over uw bezittingen en heeft u vragen naar aanleiding van dit artikel of over vastgoedvraagstukken in het algemeen, dan kunt u contact opnemen met de rentmeester in uw regio via www.kkgkka.nl.

Regio	Regionorm 2020 (€/ha.)	Veranderpercentage (%)	Regionorm 2021 (€/ha.)
Bouwhoek en Hogeland	677,-	+2	692,-
Veenkoloniën en Oldambt	451,-	-14	387,-
Noordelijk weidegebied	535,-	-4	514,-
Oostelijk veehouderijgebied	601,-	-5	573,-
Centraal veehouderijgebied	448,-	-1	442,-
IJsselmeerpolders	1035,-	+16	1318,-
Westelijk Holland	464,-	-11	413,-
Waterland en Droogmakerijen	255,-	-10	230,-
Hollands/Utrechts weidegebied	714,-	-11	639,-
Rivierengebied	660,-	-5	626,-
Zuidwestelijk akkerbouwgebied	377,-	+25	471,-
Zuidwest-Brabant	761,-	+12	856,-
Zuidelijk veehouderijgebied	486,-	+10	533,-
Zuid-Limburg	544,-	+2	557,-

GroeneKerken en Maatschappij van Welstand starten 'Goed voor Duurzame Innovatie'

"Kerken kunnen voorop lopen als het gaat om duurzaamheid"

Tekst Groenekerken Beeld Pixabay

GroeneKerken en Maatschappij van Welstand slaan de handen ineen en starten het project 'Goed voor duurzame innovatie', waarbij ze geld beschikbaar stellen voor groene plannen van kerken. Ze dagen kerken uit: maak een innovatief plan voor het verkleinen van jullie ecologische voetafdruk. Kerken met de beste ideeën ontvangen een geldbedrag van €1.000 tot €15.000 om hun plan te realiseren.

GroeneKerken en Maatschappij van Welstand willen kerken stimuleren om aan te sluiten bij de klimaatdoelen van de Nederlandse overheid: 49% minder CO²-uitstoot in 2030 ten opzichte van 1990. "Kerken hebben een voortrekkersrol als het gaat om duurzaamheid. Zij kunnen een voorbeeld zijn voor de maatschappij en samen met de omgeving werken aan het verkleinen van hun *footprint*," vertelt René van de Kieft, directeur van Maatschappij van Welstand. "Met het fonds willen we kerken helpen om een volgende stap te zetten op het gebied van duurzaamheid."

De twee organisaties gaan op zoek naar vernieuwende en complete ideeën, die als voorbeeld kunnen dienen voor alle kerken in Nederland. Ideeën kunnen gaan over uiteenlopende onderwerpen, zoals het betrekken van de hele gemeenschap, circulair bouwen, verbetering van bestaande concepten, veranderingen met grote impact, zichtbaar maken van verduurzaming of het verbreden van draagvlak.

"Geloof in God als Schepper en de zorg voor Zijn schepping zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en komen bij elkaar in een kerkgemeenschap. Daarom is duurzaam-

Meedoen als kerk?

Lees meer informatie en bekijk de voorwaarden:

www.groenekerken.nl/goedvoorduurzameinnovatie.nl

heid voor elke kerk een relevant en essentieel thema," legt Hanna van der Horst, projectleider GroeneKerken uit.

Alle christelijke lokale geloofsgemeenschappen die groene kerk zijn of groene kerk willen worden, kunnen tot 1 november 2021 een innovatief plan inleveren.

Over GroeneKerken

Groenekerken is er voor alle kerken die actief aan de slag willen gaan met duurzaamheid, sociale rechtvaardigheid en het vergroenen van de eigen gemeenschap. Ruim 300 kerken zijn onderdeel van het netwerk van GroeneKerken en zetten zich in voor duurzaamheid in hun kerk en hun eigen leven.

GroeneKerken is een initiatief van Kerk in Actie, Tearfund en Maatschappij van Welstand.

■ CIVO heeft eerste certificaten aan orgeladviseurs uitgereikt

De Stichting Certificerings Instituut voor Orgeladviseurs (CIVO) is opgericht met het doel de kwaliteit van het werk van orgeladviseurs te borgen. Het orgeladvieswerk is complex en erg specialistisch. De kwaliteit van een orgeladviseur is daarom door buitenstaanders moeilijk te beoordelen. Reden waarom er behoefte is aan een keurmerk. Het verkrijgen van een keurmerk is het resultaat van een certificeringsproces. Orgeladviseurs hechten aan certificering om daarmee aan de buitenwereld hun kwaliteit te kunnen aantonen.

In 2012 is in opdracht van LOTO (Stichting Landelijke Opleiding tot Orgeladviseur) in nauw overleg met de CvON (College voor Orgeladviseurs Nederland) een certificeringsregeling ontworpen. In de loop van de daarop volgende jaren zijn alle orgeladviseurs die zich voor certificering hadden gekandideerd, geslaagd. De geldigheid van het certificaat is zeven jaar.

In 2019 heeft CIVO de verantwoordelijkheid voor certificeren op zich genomen. CIVO diende daartoe eerst zelf als certificeringsinstituut, gecertificeerd te worden. Op 20 november 2020 ontving CIVO haar certificaat en is geaccrediteerd. CIVO is bevoegd om orgeladviseurs een certificaat uit te reiken en een publieke lijst daarvan aan te houden. De lijst is te raadplegen op de website: www.civo-holland.nl.

CIVO heeft inmiddels drie orgeladviseurs, te weten R.A.J. van Dijk, C. van der Poel en A.A.M.J. van Eck wier certificaten waren verlopen, gehercertificeerd. G. Hoving werd voor het eerst gecertificeerd. Door coronavoorschriften was het helaas niet mogelijk om de certificaten met enige feestelijkheden uit te reiken.

De opstartkosten van CIVO zijn bijeengebracht door de belanghebbende organisaties, te weten de Katholieke Klokken- en Orgelraad (KKOR), de Commissie voor Orgelzaken van de PKN (COZ), de Landelijke Opleiding tot Orgeladviseur (LOTO), het College van Orgeladviseurs Nederland (CvON) en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Daarboven zijn donaties ontvangen van Donatus, verzekeraar van kerken en monumenten en de Stichting tot behoud van het Nederlandse Orgel (SBNO). Op de website van CIVO (www.civo-holland.nl) is meer te lezen over CIVO en de certificeringsprocedure.

■ Thema 'Kerkgebruik in ontwikkeling' op Kerkenbeurs 2021

Na een jaar gedwongen pauze door de coronamaatregelen gaat ook de Kerkenbeurs weer van start. De vakbeurs voor kerkrentmeesters, kosteren en kerkenraden staat gepland op 7 en 8 oktober 2021 in Expo Houten. Naast een beursvloer vol stands van leveranciers en adviseurs is er een interessant en actueel programma.

Naar de toekomst

Het centrale thema van Kerkenbeurs Nederland 2021 is "Kerkgebruik in ontwikkeling". In ruim 50 presentaties en workshops worden thema's behandeld die actueel zijn in veel kerken. Presentaties die vaak praktisch zijn, maar ook gaan over visie op toekomstig kerkgebruik. Daarbij gaat het over ander gebruik door de gemeente zelf, over verhuur en exploitatie, over aanpassen en multifunctioneel maken, over verduurzamen.

Duurzaam energie- en klimaatbeheer is eveneens een prominent onderwerp. Steeds meer kerken maken stappen op dat gebied. Bovendien maakt corona aandacht voor goede ventilatie noodzakelijk. Verder zijn er themablokken over geluidstechniek en kerktelevisie, kerkelijke communicatie, financiële onderwerpen en veel meer.

Andere locatie en tijdstip

Door corona wijzigt niet alleen het tijdstip van de Kerkenbeurs van het voorjaar naar het najaar. De nieuwe locatie Expo Houten is in vrijwel alle gevallen sneller bereikbaar per auto dan de Jaarbeurs door de centrale ligging naast de A27.

Op de Kerkenbeurs worden alle voorgeschreven coronamaatregelen in acht genomen. Dat betekent extra hygiënemaatregelen, meer ruimte in looppaden en zalen en een maximaal aantal bezoekers via voorinschrijving.

Kerkenbeurs Nederland

Datum: 7-8 oktober 2021

Plaats: Expo Houten

Meer informatie: www.kerkenbeurs.nl

Synode juni 2021

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** PR

Nog door coronamaatregelen beperkt kwam de Generale Synode in juni dit jaar één dag bijeen (12 juni). Daar werden de onderwerpen besproken, die geen nader uitstel konden krijgen.

Ambtsvisie

De Generale Synode heeft de ambtsvisie, zoals verwoord in het rapport 'Geroepen en gezonden' aanvaard als uitgangspunt voor haar beleid en verdere visie-ontwikkeling. Let op, de goede verstaander merkt dat niet het rapport in zijn geheel is aanvaard als uitgangspunt voor beleid, maar alleen de ambtsvisie. Met name het tweede deel van het rapport waarin allerlei voorstellen en aanbevelingen werden gedaan over praktische invulling, leverde nogal wat weerstand en vragen op.

De essentie van de ambtsvisie is dat er onderscheid gemaakt wordt tussen wat voortaan 'het geordineerde ambt' wordt genoemd en de andere ambten. Met 'het geordineerde ambt' wordt het ambt bedoeld waaraan de bediening van Woord en Sacramenten is gekoppeld. Dit wordt echter zodanig opgevat, dat daarbinnen ruimte onstaat voor differentiatie (voorlopig alleen tussen academisch gevormde 'predikanten' en HBO-opgeleide 'pastors').

Het is op tweeërlei manier een gedurfde stap. In een kerk met presbyteriale wortels is het zo nadrukkelijk afzonderen van een ambt waaraan exclusief de bediening van sacramenten is toevertrouwd, best een stap. Het betekent enige vewijdering van een meer 'laagkerkelijke' opvatting waarin de ambten toch vooral wortelen in een veelheid van bedieningen in het geheel van een 'charismatisch' opgevatte gemeente ('charismatisch' gezien als: de leden der gemeente die delen in de onderscheiden *charismata* van de Geest).

Daartegenover staat het begin van differentiatie in het ambt van 'dienaar des Woords', hoewel in de voorstellen weliswaar voor de 'pastor' een HBO-opleiding zou volstaan, maar wel gevolgd door een eenjarige master). Welnu, we zullen zien, waar de uitwerking in de toekomst toe mag

leiden. Als je beseft dat de huidige besluitvorming voortkomt uit de vraag vanuit de pioniersplekkenbeweging, die veelal laagkerkelijk is gestructureerd en die vroeg om HBO-5-achtig opgeleide (2 jarige bachelor) pastors te mogen gaan krijgen, kun je zien, dat dit hen niet erg vooruit helpt.

Uit het feit dat de Generale Synode bedongen heeft dat ze bij alle volgende stappen van uitwerking betrokken wil worden, kun je opmerken, dat men nadrukkelijk de vinger aan de pols wil houden. Wordt vervolgd tijdens de geplande synodevergadering van 11 september aanstaande.

René de Reuver, scriba van de generale synode

Herbenoeming scriba generale synode

De Generale Synode heeft ook een besluit genomen over de mogelijke verkiezing van preses en scriba. Het komt erop neer dat, zoals bij de werving van een scriba, ook de aanstelling van een preses voortaan niet per se hoeft te gebeuren vanuit de zittende synodeleden. Er kunnen redenen zijn om een bekwaam predikant uit de kerk, die niet in de (vergeleken met vroeger fors kleinere) synode is afgevaardigd te roepen tot de taak van synodepreses. Ondertussen moest ook de herbenoeming van dr. René de Reuver als scriba worden gedaan. Hij ging immers van start in juni 2016. Hij is nu voor een nieuwe periode van vijf jaar benoemd.

■ Uitzonderlijke overname kerkje Heelsum

Stichting Geldersch Landschap en Kasteelen (GLK) heeft voor een symbolisch bedrag een eeuwenoud kerkje in Heelsum overgenomen van de Protestantse Gemeente van Renkum en Heelsum. De kerk is een Rijksmonument en maakt deel uit van de vroegere heerlijkheid Doorwerth. Zo ligt Jacob baron van Brakell, eigenaar van het landgoed in de negentiende eeuw, er samen met zijn familie begraven. Het is de bedoeling dat de kerk voor bijzondere diensten zoals rouw- en trouwplechtigheden beschikbaar blijft. Een speciale stichting wordt verantwoordelijk voor het beheer van de kerk die in goede staat van onderhoud verkeert. Normaal gesproken neemt GLK geen kerken

over. Vanwege de historische verbondenheid met kasteel Doorwerth is er nu een uitzondering gemaakt.

Uit: 'Mooi Gelderland' (zomer 2021)

Onderscheidingen van de VKB

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Jan Bernard Wevers, Breda,
meer dan 40 jaar organist

Geert Dedden, Willemsoord-
Peperga/Blesdijke, ruim 40
jaar diverse functies

GOUD

toegekend aan:

Johannes Hulshof, Ede,
ruim 40 jaar organist

Leuntje Maria Louwerse, Serooskerke
Walcheren, 36 jaar koster

Albert de Gooijer, Utrecht, 38 jaar
ouderling, ouderling-kerkrent-
meester, penningmeester

Anthony Lans, Zwolle, 35
jaar organist/cantor

ZILVER

toegekend aan:

Hendrik Pieter Mallekote,
Hansweert-Schore, ruim 22 jaar
kerkrentmeester en koster

Jan Bras, Heiloo, 28 jaar
kerkrentmeester

Hendrik Ploegstra, Joure,
25 jaar diverse functies

Pieter Jacobus de Graaff,
Nieuwkoop, 29 jaar ouder-
ling kerkrentmeester

Egbert Johan van der Kuip, Utrecht,
24 jaar ouderling-kerkrent-
meester en kerkrentmeester

Frederik van den Berg,
Vaassen, 25 jaar koster

BRONS

toegekend aan:

Jan Arend Albert Woudenberg,
Hoevelaken, Stoutenburg en
Achterveld, 17 jaar organist

J.B. Wevers, Breda

A. Lans, Zwolle

*G. Dedden, Willemsoord-
Peperga/Blesdijke*

H.P. Mallekote, Hansweert-Schore

J. Hulshof, Ede

J. Bras, Heiloo

*L.M. Louwerse, Serooskerke
Walcheren*

H. Ploegstra, Joure

EREPENNING

toegekend aan:

Jobje Versteeg-Zuur, De Lier, 65 jaar organiste

Johannes Marco Paap, Zandvoort, 27 jaar kerkrentmeester-penningmeester

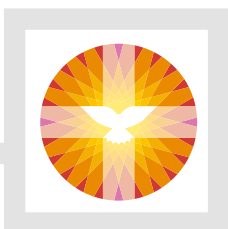
Maria Henriëtte Louise Rikken, Zandvoort, 25 jaar kosteres

F. van den Berg, Vaassen

J.A.A. Woudenberg, Hoevelaken, Stoutenburg en Achterveld

PKN Onderscheidingen

A.C.J. van Meurs-de Klein, Rossum-Heerewaarden-Hurwenen

G. van Olst-van Gelder, Wezep

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Anna Clasina Johanna van Meurs-de Klein, Rossum-Heerewaarden-Hurwenen, 50 jaar diverse functies

ZILVER

toegekend aan:

Gerrigje van Olst-van Gelder, Wezep, 24 jaar ouderling

Koninklijke Onderscheiding

Ook dit jaar kregen weer vele mensen een koninklijke onderscheiding. In het juni nummer vindt u een overzicht van namen van gedecoreerden die ter gelegenheid van Koningsdag 2021 (onder andere) vanwege hun kerkelijke activiteiten een koninklijke onderscheiding ontvingen, die aan ons zijn doorgegeven. In dit nummer nog een naam, die later aan ons is doorgegeven. Wij willen ook deze gedecoreerde van harte feliciteren.

A. Vink, Bennekom

T 071 402 16 21
feest@dribergenaccountants.nl
www.dribergenaccountants.nl

Lakerveld
ingenieurs- & architectuurbureau

herbestemming
restauratie
renovatie
nieuwbouw

Restauratie-architect (GEAR)

Erkend Monumenten Adviesbureau (EMA)

www.lakerveld-noordeloos.nl - 0183 582 600

Inrichten van Kerken

Bij restauratie, renovatie
en nieuwbouw

de Oosterkerk Capelle aan den IJssel

www.pimvandijkdesigns.nl

tel: 0575-528803

SYNDESIE

het juiste licht op het juiste moment

Leer meer over de app, de lampen en
lichtoplossingen voor uw kerk op

WWW.SYNDESIE.NL

info@syndesie.nl

Nico Heijboer 06-51204737

Frank de Vos 06-52460143

VKB VERZEKERINGEN

De VKB biedt in samenwerking met Mercer Marsh Benefits een breed assortiment aan verzekeringen. Deze verzekeringen zijn op maat gemaakt voor de VKB-leden en hebben zeer scherpe premies. Op de internetsite www.vkb-verzekeringen.nl kunt u verzekeringen afsluiten, schaden melden en informatie handig terugvinden. Voor gemeenten, betrokken medewerkers, predikanten, maar ook vrijwilligers zijn adequate verzekeringen beschikbaar. De meeste VKB-leden maken al gebruik van onderstaande verzekeringen.

- Bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering
- Brandverzekering
- Wettelijke aansprakelijkheidsverzekering
- Rechtsbijstandverzekering
- Werkgeversaansprakelijkheid
- Groepsreis/ongevallenverzekering
- Ongevallenverzekering voor vrijwilligers
- Persoonlijke ongevallenverzekering
- Vervangingsverzekering predikanten
- Verzuimverzekering
- WGA-gatverzekering
- Fraude- en berovingsverzekering

Uw contactpersonen

DIMFIE VAN SUNDERT
010 40 60 520
info.vkb@mmc.com

JOYCE DEN HOLLANDER-OSSEWAARDE
010 40 60 817
info.vkb@mmc.com

